

Diversi Tractatvs

Coloniae Agrippinae, 1629

Consilivm. De Maleficis; De Strigiis; & de ordine procedendi criminaliter,
plures Quæstiones.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61359)

- 135 Reus reuocans confessionem factam in
tortura, potest repeti.
- 136 Torturam ultra tres vices repeti non
posse decisum est.
- 137 Reus confessus & retortus per trinas
vices, negant extra torturam, non est
ulterius torquendus.
- 138 Testis vray dictum praeualet quod as-
seruit in tertia tortura.
- 139 Consuetudines curiarum in modo tor-
quendi seruande sunt.
- 140 Stylus curiarum in ordinib. iudicio-
rum seruatur, & in torturis.
- 141 Torturae modus seruandus est pro sty-
lo & vsu loci.
- 142 Torturae modum Princeps praescribere
potest.
- 143 Princeps committere nequit, vt non
torquendus torqueatur, & iudices
qui obediunt, non excusantur.
- 144 Copia indiciorum danda est reis in-
quisitis.
Etiam in atrocissimis, & n. 145.
Et etiam quod reus sit mala opinio-
nis & fama, 146.
At etiam quod proponeretur rimor
subornationis testium num. 147.
- 148 Tortura adhibita non decret a iudicio-
ru copia, nullitatis vitio subiacet.
- 149 Defensiones potest index cōstringere reo.
- 150 Princeps circa defensionum modum
potest alterare iuris ordinem.
- 151 Aduocatorum patrocinium reo in qui-
busdam casibus negarunt.
- 152 Aduocatus interesse non debet exami-
nibus reorum.
- 153 Aduocatus non debet instruere reum
ad tacendum veritatem.
- 154 Aduocatus nisi consulat clientem re-

- situera, quod indebite tenet peccat.
- 155 Aduocatus mortuo reo iuste defendit
heredes vbi agitur de damnanda
memoria defuncti.
- 156 Confrontatio reorum an consulta sit,
vt fiat.
- 157 Nominatio rei confessi de aliquo illum
non grauat, nisi in tormentis presen-
te nominato repetita sit.

CONSILIVM.

De Maleficis; De Strigijs; & de ordine pro-
cedendi criminaliter, plures
Questiones.

ADI. quæsitum. An denunciatio
plurium per se sit sufficiens † in-
dicium ad torturam absque alijs in-
dicijs, aut adminiculis? 1

Respondemus, prius videndum
esse, quid si nominatio facta sit ab
vno † tantum. Nam plures auctores 2
magni nominis senserunt, in crimi-
nibus exceptis, in quibus crimino-
sus de se confessus potest interroga-
ri de socijs criminis, inter quæ nu-
meratur crimen Magiæ. l. fi. C. de Ma-
lef. & Mathem. cum pluribus auctoribus
congestis à Prosp. Farinac. l. 2. q. 43. n. 67.
nominacionem vnus solius crimi-
noli facere indicium ad torturam,
ob grauitatem, & immanitatem ho-
rum criminum. Pet. Cyn. & Angel.
in l. fi. C. de accusat. Butr. Imol. & Abb. in
c. 1. de confes. Gandin. in tit. de quæst. &
Tort. nu. 18. Bonif. de Vitalin. in rub. Quæ
indicia preced. deb. sub nu. 9. Guid. de Su-
zar. in tract. de indic. sub nu. 42. Amber. de

Roton. in suo tract. de quast. sub num. 9. vbi
refert sic vidisse praticari. Marc. Anton.
Blanc. Patavinus Iuriconsultus celeberrimus
in tract. de indic. sub num. 378. An-
ton. Gomet. Delictorum in tit. de probation.
sub num. 18. Petr. Plac. Delict. cap. 13. num.
28. Feder. Scot. conf. 10. num. 28 & 31. libr.
2. vbi in occultis. nam in istis regulæ
iuris scripti in pluribus degenerant,
tum quo ad hoc, quod reus de se cō-
fessus potest interrogari de socijs
criminis, d. l. si C. de Malest. c. literas. de
presumptio. cap. 1. de confess. & cap. nemini
15. quest 3. contra regulam in l. repeti. ff. de
quest. & in l. fin. C. de accusatio. tum et-
iam quod testes infames etiam infam-
ia iuris audiuntur aduersus reum
tanti facinoris, l. famosi ff. ad l. lul. Ma.
cap. in fidei de heretic. in 6. cap. per tuas de
Simon & l. ob carmen. §. si ea. ff. de te-
stibus.

3
Communis tamen recepta sen-
tentia contra stat, quia etiam in istis
† grauioribus, & atrocissimis non
est incipiendum à tortura, absque
legitimis indicijs præcedentibus, ad
regulam in l. 1. in princ. ff. de quast. & in
l. milites C. eod. & pro regula statue-
runt Hip. Marfil. in l. 1. col. 2. & in l. de
minore col. 2. ff. eod. & in singul. 117. Gigas
de crim. les. Ma. in tit. quomod. & per quos.
q. 26. lul. Clar. in criminalib. §. fin. q. 64.
sub n. 9. Mascard. plures alios adducens con-
clus. 1391. n. 4. & plenius dicemus in resolu-
tione, 18. dubij.

4
At dictum vnus solius testis in-
famis de iure alias regulariter inha-
bilis ¶ in criminalibus, etiam in istis
exceptis, solum non facit fidem ad

torturam, nisi alijs adminiculis iu-
uetur. Bal. conf. 259. lib. 1. Ang. in l. 3. C.
ad leg. lul. Maest. Alex. conf. 11. n. 11. lib. 1.
& conf. 89. n. 12. lib. 3. Dec. conf. 189. sub n.
10. vers. Secundo etiam respondetur. Mars.
conf. 101. nu. 36. 37. Paris. conf. 151. num.
3. l. 4. Caret. de indic. & tortur. §. qua au-
tem. num. 3. & 5. vbi ampliat, etiam
cum tortura. Menoch. de presump. lib. 1. q.
89. numera duodecimo, cum pluribus alijs
adductis à Farin lib. 2. q. 37. numero 58. &
q. 56. num. 68. & nu. 70. & est regula
generalis tradita à Bart. in l. 1. §. idem
Cornelio. ff. de question. per illum text. de
qua re dicitur infra in 18. quastio. Igitur
pari ratione reus de se confessus,
qui quidem perditus & infamis est,
interrogatus de alijs non faciet fidem
quo ad effectum torturæ, & sic com-
muniter concluditur, Gloss. & Sal.
ad fin. in d. l. fin. C. de accusatio. Bart. in l.
maritus. ff. de quast. iuncta l. qui ultimo. ff.
de poen. vbi quod facit quale quale
indicium. Bald. d. conf. 259. Ang. &
Rom. in l. si certus. ff. ad Sillan. Alex. expli-
cita conf. 11. numero quinto libro 1. & 89.
sub num. 12. lib. 3. & 124. ad finem lib. 6.
Corn. conf. 95. ad finem, lib. 1. Socin. 96. col.
4. lib. 3. decis. 189. sub num. 10. versic. se-
cundo etiam. Marfil. in §. diligenter, n. 60.
& in l. 1. §. diuus. num. 5. ff. de quest. & in
conf. 74. num. 8. & 11. & conf. 109. num.
16. & 130. num. 42. & in sing. 109. Ruin.
conf. 146. col. 1. & 147. sub n. 3. l. 5. Paris. d.
conf. 1. n. 9. l. 4. Boer. decis. 319. col. 1. &
nu. 3. Grammat. decis. 28. n. 12. 34. n. 37. &
melius decis. 56. n. 1. & in conf. 21. nu. 6. &
66. n. 4. Nat. 298. n. 3. Crau. optime in cōf.
78. col. 2. Rol. l. 1. conf. 16. n. 17. & 73. n. 20.

Bertaz.

Bertaz. conf. 40. n. 11. & infra, & plenius
in conf. 10. per totum, & 332. & 341. nu.
25. vbi secus concludit concurrenti-
bus alijs indicijs, & adminiculis.
Decian. conf. 18. n. 64. 67. 68. l. 1. & pul-
chre Onded. conf. 100. n. 16. l. 1. & in tra-
ctatibus sublecuti sunt, Gigas in tit.
quomod. & per quos q. 7. n. 5. Carer. sub tit.
de heresi. n. 118. Boss. de indic. n. 11. 66. 149.
& 198. Clar. q. 21. n. 9. Ioan. de Arnon. So-
liloq. 94. Menoch. de arbitr. casu. 474. nu.
43. & prater hos Fran. Brun. Cason. & alij
adducti à Mascard. conclus. 1317. num. 52.
Farinat. qu. 43. n. 145. & 155. vbi con-
cludit nominationem rei confessi
in istis exceptis facere indicium ad
torturam, si prater ea concurrant alia
adminicula & præsumptiones,
& idem prius clare dixit, n. vigesimo
septimo & sic declaranda sunt dicta ab
eo sub num. 13. & nouissime Deltrius
Disquisition. Magicar. lib. 5. tom. 3. se-
ction. in §. ad torturam. vbi in solo di-
cto vnus criminosi communem di-
cit, vt non faciat indicium sufficiens
ad torturam, & ita vt alia adminicu-
la & euidentia Argumenta defide-
rentur, videtur text. in l. sicuti Cod. de
qu. vnde infertur nihil obesse, quod
reus de se confessus in criminibus
exceptis interrogari possit de locijs,
nam non sequitur, vt vnus indica-
tio sufficiat ad torturam absq; alijs
indicijs, istud enim est: de quo quæ-
ritur. An quia iura permittunt reum
de se confessum in istis exceptis in-
terrogari posse de alijs eius nomi-
natio sufficiat ad torturam abs-
que alijs adminiculis, quod

communiter negatur.

Fatentur tamen communiter om-
nes nominationem vnus rei con-
fessi sufficere ad inquirendum ad-
uersus reum nominatum, & ad trās-
mittendum inquisitionem reo, vt
personaliter comparere debeat. Bal.
in l. primo C. de Sum. Trin. sub numero 5.
Clar. d. q. 21. n. 2. quod tamen secus est
in alijs non exceptis, idem Clar. sub
num. 6. & latius alijs adductis declarauit
Farin. d. qu. 43. numero 130. & prater ea
prodest ad capturam rei, si haberi
poterit. Salic. in l. absentem, numero 9.
C. de accusat. Boer. decif. 319. sub numero
quarto.

Videndum modo est iuxta ordi-
nem quæsitum, an plurium criminoso-
rum nominatione faciat fidem ad ef-
fectum torturæ, vt in puncto, & ad-
huc dubitabile est: Sane in crimini-
bus non exceptis nominationem
plurium non grauare, quia de iure
eis non creditur in caput alterius, l.
si. C. de accus. professi sunt Grammar.
conf. 21. post num. 10. Natta. conf. 298. nu.
10. Mascard. conclus. 1317. numero 18. &
in exceptis, in Maleficis, & Falsarijs
idem Marsil. consilio 109. numero 10. &
78. numero 13. & vbi testes sunt om-
nino inhabiles, vt numerus non
suppleat fidem, Pet. Ancar. conf. 246.
in causa. Alex. in l. si quis ex argentarij, §.
cogentur. n. 1. ff. de eden. Corn. conf. 333. col.
7. l. 1. Fel. in c. testimon. n. 5. de testib. Crat.
conf. 99. numero decimo, & de antiq. temp.
in 1. par. in §. quod libro officialis. n. 19. vbi
absurdū reputat, quod plures testes
omnino inhabiles possint se facere
habiles,

q. 2 habiles,

habiles, & vnus dare alteri, quod ipse non habet. Et in criminalibus, vt plures inhabiles testes non iungantur ad quaestionem, & torturam, videtur casus in d. l. 1. §. Idem Cornelio. ff. de quaest. & ibi Bar. & in pluribus nominantibus, Rolan. conf. 16. n. 18. & n. 23. l. 1. Burf. conf. 201. n. 61. Bertax. conf. 28. n. 3. & 116. n. 21. c. 234. col. 1.

8 Sed contra, quod nominatio plurium criminoforum † in his atrocibus faciat fidem, etiam ad torturam, ratione demonstratur. Nam isti iure interrogari possunt de socijs, d. l. repeti. ff. de quaest. l. fin. C. de Malefic. & d. c. in fidei, de haeret. in 6. & licet singuli non faciant fidem ad torturam, faciunt tamen qualem qualem praesumptionem, vt supra diximus, quae sufficit ad inquirendum. Numerus ergo augebit illam qualem fidem, vt sufficiat ad torturam, nepe † in testibus numerus supplere solet, quod deficit in fide. l. 3. §. quaerum. ff. de testib. cum Gloss. in verbo numerus, & in denotantur Iacob. Butrig. & Florian. & Lob. armen §. si ff. eo. Alex. conf. 47. col. 1. & conf. 78. l. 2. & 149. col. 2. l. 5. Dec. conf. 163. col. pen. Curt. iun. 168. n. 16. Praeterea † plures testes infames infamia iuris regulariter inhabiles in alijs non faciunt indicium ad torturam, in exceptis autē vtique, & ad transmittendam reo inquisitionem particularem, si personaliter capi non poterit, sicuti post plures ab eo relatos firmavit Farinac. q. 56. n. 68. igitur & plures rei de se conuicti, & confessi, nam quo ad

illum nominatum sunt loco restium.

Vltcrius, si cum dicto rei criminis † contra denunciatum concurrat aliquod adminiculum, seu indicium veluti vnus testis de auditu, vnus testis de visu non integer, inimicitia nominati, fama, fuga extemporanea conuersatio, secreta collocutio, & eiusmodi, dictum rei sufficit ad torturam, quamuis haec sint remota a facto, sicuti ex aliorum traditionibus plene probauit Farinac. dict. qu. 43. à nu. 163. vsque 177. igitur & multo magis si cum nominatione vnus ex reis concurrat nominatio alterius, aut duorum, nam hi afferunt adminiculum de facto, & super facto, & ad hoc videatur text. in dict. l. 1. §. si serui ff. de quaest.

Rursus plura indicia † etiam remota sufficiunt ad torturam. Bart. & communiter posteriores in l. fin. ff. de Quaest. Ang. Aret. in verbo, quod fama publica. nu. 6. & Aug. ad eum sub n. 52. Boff. in tit. de indic. nu. 71. Blanc. de indic. num. 150. & ex communi pluribus citatis Farinac. dict. quaest. 37. nu. 11. & latius nu. 43. item plures testes quamuis singulares, & ipsi sufficiunt ad torturam, vt dicitur infra in 8. quaestio. Item † in probationibus, quae diriguntur ad probationem vnus facti, seu vnus delicti, quia tendunt ad vnum & eundem finem, quae non prosunt singula, multa coaceruata iuuant. Bart. & posteriores in d. l. 1. §. Idem Cornelio. Quibus ac similibus rationibus sic concludunt Auctores.

Boer.

Boër. d. decis. 319. num. 17. vbi refert, sic bis iudicatum in Curia Burdegal. ob nominationem duorum aut triū reorum. Et in Curia Parisien. sic seruari retulit Papon. libro duodecimo. titulo decimotertio. Aresto 2. & 3. Clar. qu. 21. sub num. 11. vbi refert Grammat. super Capitul. regni attestantem sic seruari in regno, & præter hos Gigas. dict. titul. Quomod. & per quos. quest. 8. Crau. consil. 178. sub numero tertio. Roland. libro primo. consil. 16. num. 20. Bona. cos. commun. opinion. part. 1. versicul. indicium faciunt. Farin. quest. 43. num. 37. & q. 44. num. 6. Bertaz. consil. 225. num. 20.

Quinimò, quod magis est, senserunt nonnulli, duos aut tres reos criminis nominantes in tortura aliquem conreum criminis, facere fidem, etiam ad condemnationem. Gomer. Variar. Resol. tomo 3. cap. 12. sub tit. de probation. delictor. num. 18. & sic seruari in Regio Cathalonix consilio testatur Ludouic. Regner. in criminal. decision. 5. num. 38. Imò & vnus, concurrentibus multis alijs admiculis. Menoch. consil. 171. nu. 62. Sed horum opinio communiore scriptorum calculo improbat. Boff. de indic. sub num. 165. iuncto numer. 177. Marsil. in §. Diligenter. num. 68. Boër. dict. decis. 319. sub numero 4. Blanc. de indic. n. 384. cum pluribus alijs adductis à Farin. qui sic ex communi concludit. quest. 43. n. 39. & 40. nisi testimonium inhabiliū ex verisimilibus alijs cōfirmaretur. Menoch. post alios consil. 1. 9. num. 12 & 13. & multorum auctoritatibus iterum confirmat. q. 62. num. 73. & infra.

Et est ratio, quia vbi testes & alias inhabiles, & non integri admittuntur, non faciunt plenam probationem, nec numerus supplet in eis fidei defectum, ad effectum cōdemnationis ordinariæ. las. post alios in Auth. si vero contigerit. C. de iudic. Marsil. consil. 109. num. 6. & in singul. 177. Sed quo ad torquendum sic. Gram. consil. 1. num. 5. Nat. consil. 474. num. 3. Farinac. quest. 43. num. 167. & quest. 62. num. 75.

Et ratio rationis est, quia testes iure inhabiles recepti & in criminibus occultis aut exceptis, non tamē sunt omni exceptione maiores. Marsil. consil. 109. num. 15. Gram. consil. 59. num. 12. cum concordantibus adductis ab eodem Farin. q. 37. num. 63. & q. 43. n. 40. & q. 56. num. 71. & 155. & quest. 62. num. 383.

Et conclusio denique sit, quod vbi testes & si essent omni exceptione maiores, facerent fidem ad effectum cōdemnationis, hi si inhabiles sint faciant fidē ad torturam, & vbi illi prodesent ad torturam tantum, isti iuuent ad inquirendum, & ad transmittēdum reo inquisitionem, & ad capiēdum personaliter reum: Sic las. in l. 1. C. de Sum. Trin. in 2. lect. n. 46. Barbat. in rep. c. testimonium. ext. de test. sub par. 2. n. 15. Farin. q. 56. n. 54. & infra.

Hanc tamen firmatam cōclusionem & libenter moderamus ad temperamenta text. in c. in fidei. de heret. in 6. ibi si ex verisimilibus coniecturis, ex numero testium, vel ex qualitate

q. 3 depo-

15

16

17

18

deponentiam, vel ex personis eorum, contra quos deponunt, falsa non dicere præsumantur, quem ad ad hoc aduertit Franc. Aret. in c. cum P. Manconella. ex. de accusat. sub num. 21. & 22. sequitur Hip. Martil. consil. 24. num. 13. Roland. consil. 73. numer. 25. lib. 1. Onded. cons. 100. n. 17. Sprenger. q. 4. fol. 376. Quibus cōsensit Petr. Binsfeld. lib. 3. conclus. 6. vbi ultra numerum ponderat diuersas circūstantias; An testes constanter perseverent, pœnitentes ad iudicium accedant, moriantur cum contritione, nullo odio, aut rancore occupati contra denunciarios, verisimilia deponant. Nec dissentit Delt. como 3. lib. 5. section. 3. in vers. Ad torturam, vbi inquit: Ad torturam sufficiunt hæ conditiones, si aliz confessiones plurium reorum concurrant, vel etiam adminiculentur alia indicia. Et vltra dicta istorū patrum est text elegans inc. accusatus. §. licet, de heret. in 6. in illis verbis. Et postmodum velint corrigere dictū suum contra alios suos complices deponendo, cum crimen huiusmodi sit exceptum, si ex manifestis indicijs apparuerit, tales non animi leuitate, aut odij fomite, seu corruptione pecunia, sed Zelo fidei orthodoxæ, velle dictum suum corrigere, in fauorē fidei, nisi aliud obstat, stari debet tam contra se, quam contra alios attestacionibus eorundem.

19 Et sic tenendo & declarando, non obstat opposita ratio, quod ¶ plures inhabiles testes simul iuncti non possint inuicem se habilitare.

Nam regula & ratio procedit in omnino inhabilibus, sed vbi tales sunt quod quilibet de per se facit qualē quatom præsumptionem, intrat, vt plures simul iuncti ex pluribus præsumptionibus suborientibus ex dicto cuiuslibet faciant vnā probationem integram, quæ sufficiat ad torturam, Bart in d. §. Adem Cornelio & sic clare sensit Natr. consil. 298. num. 10. & fuit resolutio Corn. in l. 1. C. de testam. num. 35. & in cons. 42. col. fin. lib. 1. & 172. num. 20. volum. 2. Crau. consil. 9. num. 12. & 99. num. 10. Roland. cons. 98. num. 34. cum alijs congestis à Farin. quest. 34. num. 41. & latius quest. 62. num. 317. & num. 341.

20 Nec obest, si diceretur, quod ¶ si cut probationes in condemnando debent esse claræ. l. fin. C. de probat. sic & ad torquendam, Bald. consil. 257. verba col. 2. volum. 1. per text. in l. si quis. C. ad leg. Jul. Ma. Marfil. consil. 101. nu. 13. Roland. cons. 16. num. 29. lib. 1. Nam solutio est, vt probationes debeant esse claræ, proportione nabiliter in suo genere, & prout de quali periculo agitur. Farinac. d. qu. 37. sub n. 5. post Franc. Personal. & Bruonor. à Sole ab eo relatos.

21 Nec negamus in istis ¶ atrocissimis, in quib⁹ agitur de honore, de substantia, & de vita hominis, nõ considerari vehemēiores probationes & præsumptiones ad condemnandum. Nam requiri concedimus ad glos. & Abb. in c. literas, de præsumpt. & in crimine læsæ Ma. Gigas. d. tit. quomod. & per quos. q. 20. Decian in criminal. lib. 7. c. 46. n. 1. & in crimine hæresis, Oldrad.

Oldrad. *conf.* 210. *col.* 1. Menoch. *conf.* 149. n. 1. & suadet Melchiadis Sum. Pōtif. monitum. *inc. primo semper.* 2. q. 1. *in illis verbis.* Primo semper, ante omnia diligenter inquirite, vt cū iustitia & charitate diffinitatis, neminem condemneris ante veram & iustum iudicium, nullū iudicetis suspitionis arbitrio. Sed primum probate, & postea charitativam sententiam proferte, & quod vultis vobis non fieri, alteri non faciatis.

Ad II. An inimicitia denunciantium erga denunciatos debeat plene probari per duos testes, vel sufficiat semiplena probatio per vnum testem, aut præsumptio ad elidendū indicium denunciationis.

22 Respond. absolutum esse naturali & politica ratione, nimirum ꝑ repellendum esse à testimonio ferendo aduersus inimicum. l. 3. *in princ. ff. de testib. c. repellantur. c. cum p. c. cum oporteat. c. mem. nimis. de accusat. c. per tuas. de Simon. & autem si dicatur. c. de testib. & latius in corpore vnde sumitur, & in Ecclesiast. c. 12. legitur, Non credas inimico tuo in aeternum.*

23 Et in criminibus exceptis, vt inimicus ꝑ denunciator, aut testis, nullum faciat indicium etiam receptus in tortura, quia facile inimicus meretur in caput inimici; sic tamen vt non omnino detrahatur quaestioni fides, inquit *tex. in l. 1. §. praterea ff. de quaest. & de inimico, vt fidem non faciat, Alexand. conf. 27. sub nu. 16. libr. 4. Marsil. in l. de minore. num. 8. ff. de quaest. Gigan. de crim. las. Ma. in tit. quomo.*

& per quos. *quaest. 7. nu. 6. Menoch. de arbitrat. casu 474. nu. 55. & conf. 149. n. 14. cum alijs adductis, & Farin. q. 43. n. 179. & latius quaest. 53. num. 5. 7. & nu. 12. Et huiusmodi inhabilitas non etiā suppletur per torturā d. §. praterca Marsil. ibi. in princ. Gigan. d. tit. quaest. 2. n. 4. Farin. e. dem loco nu. 10. Bertazol. in crimine. lib. conf. 38. num. 15. & 528. num. 7. Nec etiam quia sit confessus & in articulo mortis, Farin. ibidem. numer. 11. post Marsil. Gigan. Grammat. Croc. & alios.*

Inimicitia autem, quia est ꝑ contra ius naturale, ad l. vt vim. ff. de iust. & iur. non præsimitur, ideo probatione indiget. l. in ratione. §. cū quidam. ff. ad leg. Falc. l. 2. C. de mandat. princ. c. cum in iure. de offic. deleg. Marc. Mant. *conf. 24. nu. 13. & 52. n. 17. lib. 1. Crau. conf. 8. n. 8.*

25 Et quia inimicitia est ꝑ affectus, & passio quaedam animi intrinseca, quæ oculis corporeis cerni non potest, sed iudicio intellectus percipitur ex aliqua facti circumstantia, vnde inimicitia causari potuerit, ideo per verisimiles coniecturas probatur suborientes ex facti qualitate. Bald. *consil. 46. pramittendum est. nu. 4. volum. 5. Abb. d. c. repellantur. col. 2.*

26 Et probationes fieri debent ꝑ ad regulam *text. in c. in omni negotio. de testib. & in l. vbi numerus. ff. eod. quæ quidē in probatione inimicitia non reperitur mutata. Bald. in l. errore. C. de testament. Mascard. concl. 901. n. 2. ac ideo vnus solius testis dictum non sufficeret, quacunq; etiā dignitate præditus esset. ad l. iuris iurand. C. de testib. faceret tamē semiplenā probationē, ad not.*

ad not. in l. admonendi. ff. de iureiur. & in l. maritus. ff. de quest. & eius dictum e-
luderet iudicium ex denunciatione
surgens, prout etiã aliqua alia cõtra-
ria præsumptio, veluti bona fama
rei inquisiti, ad ea quæ dicentur in
fra in 5. questio.

27 Quæ autem inimicitia repellat,
aut † debilitat dictam testis, seu no-
minantis; iure scripto ac ex consen-
su scriptorum constat inimicitiam
capitalem repellere testem, & no-
minatorem: *in tribus supra allegatis*. Le-
uis autem inimicitia nõ repellit, sed
debilitat, Bald. in d. *Authentic. si dica-
tur. ad finem. C. de testibus*. Iacobin. à S.
Georg. in l. *testium. ff. eo. Grammat. decis.*
34. num. 26, 27. Iacob Spreng in suo mal-
leo *Maleficar. in vltim. part. question. 5. q.*
11. & *quest. 12.* vbi exactè prolequitur
materiam istam: & alios concordã-
tes citat Farinac. *question. 53. num. 54.*
Carolina autem constitutio, de qua
infra, requirit singularem inimici-
tiam, malenolentiam, vel contrarie-
tatem cum denominato.

28 Inimicitia autem, an sit grauis,
vel leuis, relinquitur † arbitrio iu-
dicis. Innocent. in dicto *capit. cum o-
porteat*. Iacobin. & *Grammatic. dictis locis.*
Farinac. *question. 49. numero 86. & qua-
stion. 53. num. 57.*

29 Et est notandum, quod ad repel-
lendum † sufficit probare † causas
grauis odij, quamuis ille non de-
monstret se odiosum. Innocent. in c.
Cum I. & A. de re iudic. in fin. per text. in
capit. 2. & seq. & question. 5. cuius dictũ
probarunt Bald. in l. *prescriptione. C. si*

contra Ius. numer. 36. Rom in rubr. de ar-
bitr. colum. 11. *Grammat. decis. 33. nu. 7.*
Marfil. d. l. 1. §. *præterea n. 3.* Farinac. q. 13.
num. 21. & num. 24. & 25. vbi quod
præsumptus, ac etiam occultus ini-
micas repellitur.

Et probari debent particulariter
† causæ, seu species, & qualitates i-
nimicitia. Bart. in l. *si quis testis. C. de*
test. in fine. Gram. dec. 34. num. 11. vbi in
id infert Imol in cap. *Raynutius. de re-
stament. & post Iason in l. Tertia textores. co-
lum. 3. ff. de leg. 1.* concludit, non suffi-
cere probari de inimicitia in genere,
& post Bald. in l. *solum. C. de testib.* non
sufficere testes dicere inimicitiam
subesse, nisi causas inimicitia refe-
rãt. Et idẽ Iason in lege prima n. 9. *C. de*
testament. Farinac. qu. 49. nu. 126. 127.
& in ea quæstione ample discernit
causas, ex quibus inimicitia capi-
talis contrahitur, quas hic recense-
re minimè putauimus.

Dicimus ramen ad repellendum
testem sufficere, quod † sit odiosus
ei, aduersus quem testificatur, licet
non sit inimicus. Præposit. in cap. *Quod*
vero, colum. fin. 3. question. 5. & post eum
Gigas. d. *question. 2. num. 30. per text. in*
cap. inquisitionis. de accusatione. & in capit.
testes. 3. question. 5. & consulendo A-
lexand. *consilio 99. colum. 2. lib. 1. Natta*
412. num. 24. & concordantes addu-
cit Farinac. *codem loco. num. 30.*

32 Amicus autem inimici mei † an
idoneus testis? & quidem in non ex-
ceptis idoneus non est. Nam pro iu-
dicis arbitrio inspecta amicitia de-
trahitur de fide. Bart. in l. *sciendum. §.*
1. ff. de

1 ff. de legationib. Cin. Bald. & pulchre Sal in l. eos. C. de testib. Bos. in tit. de oppos. cont. test. num. 101. Quorum dicta etiam in crimine læsæ Maiest. accepit G. Gas in tit. Quomod. & con. quos. libro secundo, quest. 2. num. 28. Farinac. d. quæstion. 53 num. 30. vbi alios citat & ample declarat Sufficiet remississe ad loca præallegata, cum de hoc quæstio non simus.

Ad III. An denunciantes debeant esse contriti, sicuti quidam volunt, cum hoc iure non sit expressum; & sagæ rarissimè pœniteant.

Respond. ex modernis auctoribus Binsfeld. libro tertio concl. 6. vltra numerum reorum nominantium ad faciendum indicium ad torturam diuersas circumstantias, an constanter perseuerent, pœnitentes ad iudicium accedant, moriantur cum contritione, nullo odio, contra denunciantes occupati verisimilia depo- nant, à quo, vt in primo quæstio retulimus, non dissensit Delt. Magic. Disquisition. tomo 3. libro 5. sect. 3. & his assentiri videtur text. in c. accusat. §. licet. de heretic. in 6. ibi. si ex manifestis indicijs apparuerit, non ex leuitate animi, aut odij fomite, sed Zelo orthodoxæ fidei. Quare assertio horum patrum iure satis fundata videtur.

Ad IV. An ea, quæ de iure & constitutione Carolina Artic. 31. requiruntur denunciatione vnius, requirantur etiam in denunciatione plurium? Illius autem constitutionis hæc sunt particularia ad magiæ crimen.

RUBRICA

De magia sufficientia Indicia

Artic. 44.

Si quis se offerat alios magiã docere, vel ꝑ aliquem maleficare minetur, & illi, cui minatus est, eiusmodi quid contigerit, vel etiam singularem consuetudinem cum Magis, aut maleficis habeat, vel talibus suspectis rebus, gestibus, verbis, & substantijs, vtatur, quæ magiam secum important, & illa persona de hoc alias sit diffamata, hoc præbet firmum indicium magiæ, & sufficientem causam ad torturam.

33

Respondemus itaque, absolutum esse ad denunciationem vnius concurrente aliquo ex indicijs in constitutione relatis suboriri sufficientem causam ad torturam, sed in denunciatione plurium non esse opus alio adminiculo, quia pluralitas denunciatorum supplet, vt dictum fuit in resolutione primi dubij.

Ad V. An denunciationibus infamium sit credendum ꝑ in criminibus exceptis contra personas bonæ famæ, & an duorum, vel plurium infamium denunciations requiratur.

34

Respond. in denunciatione vnius tantum bonam famam ꝑ denunciati elidere præsumptionem qualẽ qualem orientem ex denunciatione illius rei, quoniam merita vitæ præcedentis plurimum iuuant. l. 3. §. sed ex improviso. & l. non omnes, §. à Barbaris. ff. de re milit. & in princip. illius legis. Sed in denunciatione pluriũ difficilis est quæstio: multi etenim tenuerunt cõ-

35

stantem

stantem & non vulgarem denuncia-
ri bonam famam elidere indicium
proueniens ex nominatione pluriū,
vt non sufficiat ad torturam, ne sit
in facultate horum infamum, de se
conuictorum grauare bonum no-
men, existimationem, & quod peius
est, personam viri probi, Raph. Cum
consil. 136. Ad primum. colum. 4. Alexand.
consilio 89. num. 13. libr. 3. Marfil. consil.
74. num. 29. & in crimine maleficij consil.
109. num. 27. Paris. 151. numer. 13. libr. 4.
Grammat. in suis consilijs. 21. num. 8. 35. n.
37. 57. num. 11. 58. n. 18. & 66. n. 5. & pul-
chre in decis. 28. numer. 17. & 18. vbi post
Andr. Ifern. Decian Felin & Bertrand. ab
eo allegatos sic plene firmat. Socin iur. con-
sil. 39. num. 66. libr. 2. Roland. consil. 16. n.
24. & 73. numer. 36. libr. 1. Menoch. casu
474. num. 42. Bertazol. consil. 59. numer.
8. & 6. num. 16. Onded. consil. 100. num.
40. libro primo. Laderch. de Imol. consil. 181.
num. 15. vbi plures alios adducit. Et
quamuis plures alij contra steterint,
à quorum opinione non facile di-
uellitur, licet præcedens sit com-
munitèr recepta, Farinac. question.
47. numer. 187. Quia, vt experientia
docet, nullus est tam prauæ condi-
tionis, qui de facili reperire nō pos-
sit duos, aut tres testes attestates de
illius bona fama, & præterea excu-
lacio respectu bonæ famæ pluribus
modis solet dilui. Menoch. consil. 101.
n. 57. Verum, vt aduertimus supra,
intelligimus de bona fama constan-
ter & firme probata, vt dubitari nō
possit, communi in eo loco homi-
num existimatione denunciaturum

pro retroactis suis moribus haberi
pro bono viro, alieno à crimine im-
putato. Nam ex eo, quod cuius exi-
stimationis quisq; in ciuitate sua sit,
plurimum adiumenti affertur ad il-
luminandam veritatem, vti præcise
inquit text. in l. de minore, § plurimum.
ff. de quest. Aliqui tamen dixerūt, bo-
nam famam denunciati tollere in-
dicia leuia, & elidere grauiā, Paul.
Meren. in criminalibus diuersorū. cōf.
88. n. 77. Vulpell. cōf. 105. n. 6. & 125. n. 26.

Alij autem senserunt bonam fa-
mam nominati probatā tollere ma-
lam famam generalem; sed non in-
dicia particularia. Alexand. consil. 77.
n. 9. lib. 1. & consil. 62. n. 5. lib. 1. Ioan. de
Arnon. Soliloq. 37. Quare in crimini-
bus maleficis, quæ grauissima sunt,
Binsfeld. lib. 2. conclus. 6. Dub. 3. illatione
6 & Delrim lib. 5. section. 3. vers. Admittū-
tur. & vers. fama bona, senserunt iudi-
cium hoc particulare denunciatio-
num plarium excludere præsump-
tionem generalem suborientem à
bona fama, ac ideo nominatum tor-
quendum esse, leuiter tamen.

Nos aut aduertendum putamus,
quod et si in criminibus excep-
tis admittantur, & recipiantur testes
criminosi & infames, item etiam au-
diantur rei de se ipsis confessi & cō-
uicti, iuribus satis allegatis in primo
quæsito: non tamen nec isti, nec illi
sunt integræ fidei. Alexand. consilio 11.
sub numero secundo, lib. 1. Sigas de crimin.
les. Ma. in rit. Quomod. & per quos q. 3. nu-
3. A Egid. Boss. in rit. de iudic. n. 177. Farin.
q. 43. n. 4. & q. 56. n. 71. & n. 155.

Præ-

Præterea aduertimus, quod ubi extat aliqua indicia, quorum ꝑ causa procedi possit ad torturam, si tamen in contrarium alia urgeant, eliduntur, vt ad torturam deueniti non possit. Bart. in lege prima. §. 1. ff. de quest. Angel. de Mal. sic. in ver. Quod fama publica. num. 34. Mas. sil. in §. diligenter. num. 190. Alex. consil. 139. numer. 9. in 2. Grammat. voto. 39. 20. ubi etiam in id adducunt Ioan. Andr. & Bald. plenissime Farinac. q. 38 num. 110.

38 Quare si efficaciter fundatâ & ꝑ probatam ultra bonam famam concurrerent aliqua adminicula ad exculpandum reum denunciaturum, vel etiam rei denunciante patereutur alios defectus inhabilitates eorum personas, aut debilitantes eorum dicta, vel quia essent infames, ac rei pro alijs atrocibus, criminibus, ita vt apparerent personæ sceleratæ, & vitæ infamatæ, vel quia essent viles, in his sane casibus concurrente bona fama rei denunciati bene constabilita, fortè melius est dicere, vt à tortura denunciatus eripiatur. Nam in omni materia duplicitas in iure multum consideratur, ad augendû, & ad detrahendum: Duo vincula sanguinis: Duæ fictiones: Duæ improprietates: Duæ prohibitiones: Duo iudicia: Duo actus geminati: Duæ confessiones, & eiusmodi plura. Et in exceptis ad euadendum torturam ex nominatione reorum eonictorum, & vitæ infamatæ sic tradiderunt Grammatic. consilio primo. Fori indicat. numer. 61. & consil. 15. nu-

mero vicesimo septimo. & latius consil. 70. numero octauo. Gig. loco praalt. qu. 7. numer. 7. Natta consil. 298. num. 6. Roland. lib. p. consilio decimo sexto numer. vigesimo. & 73. numer. 24. Menoch. dict. casu 474. num. 54. Mascard. conclus. 1317. numero quadragesimo primo. Vinc. Onded. dicto consilio 100. numero 17. & 18. Farinac. questio. 43. num. 175. vbi plures alios concordantes adducunt. Quare obstaculis ipsis denunciatoribus, duabus, vel pluribus exceptionibus, torturæ indicium ex eorum denominatione suboriens potest dici elisum, vt insufficienti reddatur ad torquendum.

Ad condemnandum autem solâ malam famam non sufficere compertum est, Ioan. Auan. consil. 59. colum. 3. per text. in cap. cum oporteat, & in cap. Qualiter & quando. de accusatione. prout nec etiâ dictum vnus solius testis idonei. Deuteron. Cap. 7. Nemo occidatur vno contra se dicente testimonio.

Item si nominantes essent periuri nullam facerent fidem, etiam in exceptis, ac nec etiam ad inquirendû. Roland. consil. 73. numero decimo nono. lib. 1.

Ad VI. An ultra denūciationem ꝑ plurium requiratur diffamatio in exceptis: vt procedi possit ad inquisitionem & torturam.

40 Respõ. de iure scripto pro regula constitutum esse, Inquisitionem ꝑ non præcedente fama, nullam & inuvalidam esse, text. ad hoc. in ca. inquisitionis in cap. qualiter & quando. el. secundo. vbi plene scribentes de accusat.

Et cap. licet Hely. de Simo. Angel de Malefic. & Marsil. vterque in sua practica crimin. in verbo. Hac est quadam inquisitio. & est dictum commune apud Criminalistas. Clar. §. fin. questio. 6. in princip. Boss. in tit. de inquisit. n. 7. Farinac. libr. 1. quest. 9. in princip.

Fallit autem propositio hæc in crimine hæresis & læsæ Maiestatis. capit. excommunicamus, §. adijcimus, de sententia excommun. & inde not. Cardinal. Zabbar. & Ioan. Anan. & idem Cardinal. in Clement. secunda, questione secunda, de heret. Bartol. in Extrauag. ad reprimendã. in verbo, per inquisitionem. num. 29. Felindict. cap. qualiter & quando, in ultim. verbis. Clar. dict. questione 6. versicul. Item scias. Gig. de crim. la. Ma. in tit. Qualiter procedatur. quest. 9. num. 2. vbi ampliat etiam in omnibus alijs criminibus atrocibus & grauibus, & fuit ampliatio Præpos. Alexandr. in c. 1. n. 64. 2. qu. 8. sublecuti sunt Dec. conf. 18. num. 42. lib. 1. Cephal. conf. 304. n. 88. Menoch. 100. n. 64. Et post hos Farinac. dict. q. 9. n. 14. 15. Delr. Magicar. disquisit. libr. 5. section. 1. versic. Quinto requiritur. Decian. in criminal. libro 7. capit. 43. num. 8. Sed in his non est immorandum, quia quicquid sit de iure, de consuetudine & vtu iudiciorum, solennitas diffamationis recessit ab aula. Iul. Clar. loco præcitato. Benacof. commun. opin. libr. 1. in versicul. inquisitionem precedere debet quos subsecutus est Farinac. d. loco num. 21.

41 Ad inquirendum itaque non est necessaria in crimine malefico † præcedentis diffamatio, sed sufficit no-

minatio reorum, etiam vnus de se confessi Bal. in l. 1. C. de sum. Trin. num. 6. Marsil. in suis conf. 12. n. 38. 15. n. 5. & 6. & 28. num. 16. Grammat. consil. 21. num. 71. Clar. in §. fin. quest. 21. num. 5. vbi etiã in criminibus non exceptis, & quod ita seruetur Et in exceptis nominationem vnus sufficere ad inquirendum. Menoch. casu 474. n. 41. ac etiã ad citandum personaliter, & ad detrudendum in carcerem. Clar. eodem loco. n. 6. Nam etiam in istis sola fama sufficit ad inquirendum, citandum personaliter, & ad detrudendum in carcerem. Cyn. in l. nullus C. de exhiben. Reis. Crau. conf. 41. num. 6. cum alijs adductis à Mascas. conclus. 754. numero decimo nono.

Non tamen ad torturam Crau. & Mascas. dictis locis num. 5. Clar. dict. questione. 21. Bursat. consil. 20. numer. 32. & consil. 35. num. 16 & ex veriori, receptiori, & in practica frequenter recepta, plurimis relatis, Farinac. quest. 47. num. 4. & infra.

42 Quia fama est † indicium remotum à factò. Et quia indicia ad torquendum debent esse grauia, verisimilia, certa, clara, & factò propinqua, quod iudex sit quasi certus reã inquisitum esse delinquentem l. 1. in princip. ff. de question. ibi, vt sola reorum confessio deesse videatur. & leg. milites. C. eod. ibi. Et si veluti certis indicijs deducti. Præclare Bald. consil. 259. num. 4. libr. 1. Corn. 101. numer. 3. volum. 2. Marsil. consil. 18. num. 12. & 51. n. 6. Socin. consil. 6. num. 8. volum. 4. Crau. consil. 6. num. 12. & consil. 9. n. 11. & 99. num. 1.

Nat.

Natt. consil. 42 n. 1. cum pluribus congestis à Farinat. qu. 37 n. 3. Fama autem pet-
tate est vox populi vana & fallax,
& conclusio procedit, etiam quod
fama traheret originem à personis
honestis & fide dignis, vti idem Far-
rinac. constituit num. 28. & num. 46.

43 Cæterum in criminibus occultis
sola fama suboriens facit indicium
ad torturam, ex recepta sententia
Clar. dict. question. 21. versio. Fama sola
Rimin. in consil. 362. num. 3.

Quæ tamen concurrere debeant
ponit Menoch. consil. 149. num. 40.
Qui tandem sub num. 42. post Si-
man. concludit in crimine hæresis
solam famam, quamvis publicam,
non sufficere ad torturam, sed ad
inquirendum, prout in alijs crimi-
nibus, Martil. consil. 15. nu. 12. & singul.
97. copiose Crau. consil. 41. num. 6.

Vel etiam si cum fama concurre-
ret aliquod aliud adminiculum, ve-
luti nominatio rei confessi. Clar.
eod. loco. Gandin. Guido Suzar. & ceteri
alijs relati à Farinat. d. quest. 47. numero
17. Sed de hoc quæsito satis, hæc suf-
ficient.

44 Ad VII. An satis sit denunciari
aliquem, seu aliquam à pluribus,
quod ipsam viderint in conuentu
& congregatione sagarum, in ordi-
ne ad torturam, absque eo, quod
damna fecerit.

Respond. Satis esse quo ad effe-
ctum torturæ, vt nominatores di-
cant, illam, aut illas, vidisse in con-
uentibus & conuenticulis sagarum,
nec oportere probare de damnis a-

licui illatis. Nam non ante striges
conuenire solent, quam abnegaue-
rint Christum Deum, & societatem
cum Diabolo coierint. Binsfeld. de
conf. ff. Malef. membr. 3. concl. 6. dubio 2.
Delr. l. 5. sect. 16.

Ad VIII. Quando fit talis denun-
ciatio, quod hæc, aut illa persona
interfaerit conuentibus sagarum,
an requiratur specificatio temporis,
& loci, vel vtrum sufficiat generalis
denunciatio plurium, absque eius-
modi circumstantijs ad inquisitio-
nem & torturam.

Respond. Iure scripto regulariter
si procedatur, pro delicto iure accu-
sationis exprimi debet locus & tē-
pus, scilicet mensis & annus, dies
autem non. l. l. ellorum. de accusat. Bar.
ibid. n. 2. c. fin. §. libellorum 2. q. 8. nisi fa-
ctum tale sit, quod vna certa die ef-
set punibile. Bar. d. l. libellorum. nu. 12.
& idem est in inquisitione particu-
lari. Nam Iudex inquirens succedit
loco accusatoris, idem Bar. sub nu. 12.
in l. 2. §. si publico. ff. de adult. & est com-
munis traditio, Aret. & Fel. in c. qua-
liter, §. debet de accus. Bos. in tit. de inquis. n.
90. Clar. qu. 31. num. 11. & per totum
mundum sic seruari dixit Angel. in
leg. ea quidem numero tertio, capit. de ac-
cusat.

Iudex tamen ad petitionem rei
vt possit instruere suas defensiones,
tenetur, si inquirat, exprimere in in-
quisitione etiam diem, prout etiam
teneretur accusator, quia forte velit
reus probare, se eo die abfuisse. Bar-
tol. in leg. is qui reus ff. de publ. iud. sub n. 10.
& est

& est communis traditio, Iason. in l. 2. § si quis Ephesi ff de eo quod cer. loc. Boss. d loco n. 92. Gigas de crim. la. Ma. in tit. Qualit. proced. quest. 3. Clar. question. 12. num. 6 & num. 9. & præter hos Angel. Aretin. & August. in addition in gloss. de anno præsentate, sub num. 2. et si Imol. aliter senserit in dict. leg. is qui reus, nam communiter recipitur Bart. illa traditio, Mascart. concl. 512. n. 3. Farinac. quest. 1. nu. 20. Si tamen accusator dicat se ignorare diem, quia dicat non recordari, excusatur, maxime si iuret. Clar. question. duodecimo, sub num. 9. Ergo multo magis iudex inquirens.

Rursus in inquisitione & in accusatione adeo requiritur, ut inseratur locus & tempus anni & mensis, ut citra insertionem inquisitio sit ipso iure nulla, etiam parte non opponente, uti deficiens in substantia. libus. Sic post Alexand. Aretin. Decian. Curt. ian. Claud. Rip. Bellon. & alios, ex communi. Clar. quest. 12. n. 6. Farinac. qu. 1. nu. 11. & num. 15.

Et in crimine Magiæ Delirius Magic. Disquis. tomo 3. lib. 5. section. 3. inquit, quod nominans debet esse interrogatus de omnibus circumstantiis. Quis, quid, quando, ubi. Et sic quoque videtur requirere constitutio Carolina Artic. 21. ibi. Secundo convenit, quod ille denunciatus omnino specificè interrogetur, qualiter, quomodo, & quando, & infra, ibi, debet denunciatus interrogari de omnibus possibilibus & necessariis circumstantiis, quæ pro occasione

& qualitate cuiusque facti, omnium optimè ad sequentem investigationem veritatis conducere possunt.

Sed cum receptam sit in crimine læsæ Ma. non esse necessarium, dum citatio reo transmittitur, interere in libello citatorio locum & tempus delicti commissi, & sufficiat citare reum, ut veniat responsurus super crimine læsæ Ma. ut habetur in extrauag. Ad reprimendam. ibi. super dicto crimine, & inde notavit Bart. in primis verbis. sequitur Gigas post Sal. & Præpos. ab eo allegatos. in tit. Qualit. in crim. læs. Ma. proced. q. 10. Decian. conf. 18. n. 72. lib. primo Menoch. conf. 100. n. 88. Cephal. conf. 304. n. 115. Farinac. d. q. 1. nu. 17.

Et quæ dicta sunt in crimine læsæ Ma. humanæ, trahunt Doctores ad causam hæresis, læsæ Ma. diuinæ. Angel. in Authentic. Quomodo oport. Episcop. § fin. Angel. iuret. in verbo. Hac est quædam inquisitio. num. 63. quia hæ criminum species à pari procedunt quoad relaxationem solemnitatum iuris positivi.

Idem quoque in crimine falsi, quod pro sui natura occulte, & ab uno solo committi potest, ut non sit necessarium in accusatione, aut in inquisitione locum & tempus falsi commissi inserere, firmavit Bald. in cap. primo in tit. Quib. mod. feud. amit. n. 21. ex Gloss. Inst. de publ. iudic. in prin. & subsequenti sunt communiter posteriores. Angel. Aret. dicto loc. num. 64. & in verbo. Falsario, num. 37. August. in addit. ad eum, in verbo. de anno præsentate. Purpur. in reg.

rep. edita. C. de eden sub nu. 54. Caphal & Menoch. in consil. supra alleg. Ramin. iun. consil. 18. sub num. 72. Farinac. dict. qu. 1. num. 13.

Propterea videretur, ut etiam in crimine isto malefico tam detestabili non sit necessarium exprimere locum & tempus, scilicet, cum citatio transmittitur reo prout in crimine Maiestatis. Denunciator autem nominans aliquam personam, quæ interfuerit convenibus sagarū, de tempore, & de loco, ac de cæteris circumstantijs interrogabitur, vti instruit Delictis supra relatus, prout etiam in crimine læsæ Ma. nā non conuenit in tanto crimine denunciatores absolute vagari, cum discrimine alienæ existimationis, ad l. prator edixit. in princ. ff. de iniur. & l. 1. de exigis ff. de dolo. Et si saga de aliquo alio particulari delicto fuisset delata, veluti de aliquo dāno in rebus, vel de aliqua offensa in personam, locū & tempus, circumscribi oportere, de iure sentimus per præmissa.

Non tamen placet traditio Farinac. d. quæstion. 1. sub num. 17. quatenus proponit non esse in inquisitione & accusatione exprimendum locum & tempus in delictis, quæ habent tractum successiuum; sed in ijs, quæ temporis momento committantur. Nam Bar. ab eo allegatus in d. l. libell. sub num. decimo. & sub num. 16. id non dicit, sed contra. Nam sub num. 16. quatit, pone, quod aliquis tenuit occupatam aliquam terram per v-

num annum, ego volo accusare eum lege Iul. Maiest. quia tenuit contra Principem, sufficitne dicere, quod tenuit per annum, an vero etiam debeo dicere mensem? Respondet. credere in Maleficijs momentaneis oportere exprimi locum, mensem & annum; sed in maleficijs, quæ habent causam successiuam & continuam, credit sufficere annum exprimere vel mensem; secundum quod ipse tenuit illam terram occupatam Authent. si vero Dominus temporalis. C. de heret. & illam Bar. traditionem nullus ibi impugnat, ex qua constat etiam in crimine læsæ Ma. si factum est momentaneum, oportere accusatorem inserere locum & tempus, scilicet annum & mensem, prout in alijs criminibus. Si vero est factum successiuum continuatum per vnū annum, vel per vnū mensem, sufficit exprimere illum annum, vel illum mensem. Quare licet in citatione reo transmittenda insertio temporis non sit necessaria, ut supra dictum fuit, secus tamen in accusatione, ac etiam in examinibus & interrogationibus, testibus, & reo faciendis; ne reo delato defensio tollatur, quam minime denegandam, aut coercendam toties testatus fuit Bart. in d. Extrauag. ad reprimendam.

In delictis autem commissis ob non factū & in omittendo. Si quidē ob nō factū respectu alienius certit loci aut certitēporis, eo casu debet inseri certus locus & certū tempus, cuius.

cuius respectu delictum in omittēdo fuit commissum. Si vero illud, quod debebat fieri, non habet certum locum, aut certum tempus determinatum, & hoc casu non opus est inserere tempus, aut locum, Bar. d. l. libellorum sub n. 10. Bal. in l. actor. col. vlt. n. 7. C. de probat.

Ad IX. An in denunciatione plurius requiratur, quod quilibet fecerit confessionem in tormentis, vel utrum hoc solum procedat in denunciatione vnus.

51 Respond. pro regula receptum esse apud maiores nostros, ut testibus criminosis & infamibus infamia iuris, quales sunt conuicti & confessi de seipis, non credatur nisi in tormentis. l. quoties. C. de quest. l. ob carmen §. si ea conditio. ff. de testibus. & §. si vero ignoti. in Auchen. eo specul. in tit. de testib. & §. 1. nu. 28. Bar. in l. cunctos populos. C. de Sum. Trin. n. 12. Bald. n. 5. Albe. n. 34. Sal. n. 18. Ias. in l. lectura, n. 67. & in 2. nu. 46. Fulgos. cons. 173. in causa. col. 1. vbi sic concludit post Oldrad. & Alber. ab eo relator, per illa iura subsequuti sunt posteriores. Aret. in cap. 1. nu. 40. de accusat. Rain. cons. 146. col. 1. & 147. lib. 5. Ioa. de Arno. Soliloq. 60. Marsil. in §. Diligenter. nu. 62. & in l. 1. §. Diuus. sub nu. 5. ff. de Question. & suis consil. 78. nu. 15. 109. nu. 13. & 130. nu. 40. Grammat. cons. 70. nu. 10. Blanc. in tractat. de indicijs, num. 381. Boss. in eo titul. num. 151. Clar. §. fin. question. 31. numero decimo tertio. Vbi quod sic seruatur in pratorijs Mediolani, quamuis secus in pratorijs Gallix, & vltra hos Roland. consilio 51. numero 30. &

consilio 73. num. 22. libro primo. Menoch. casu 474. sub nu. 49. Vincen. Onded. consil. 100. num. 16. libro primo Mascard. conclus. 1317. num. 38. Et idem est in testibus infamibus, de quibus ea iura loquantur Clar. qu. 24. nu. 13. & infinitos propemodum auctores ad hoc retulit Farinae, qu. 43. num. 132. & qu. 56. n. 56. & 57.

Et est notandum, quod requiritur specialiter ut reus † in tortura nominet, & si extra torturam nominauerit, specialiter torqueri debet pro confirmatione nominationis. Cla. q. 41. vers. ceterum si reus. Farin. d. loc. nu. 136. & iterum q. 56. n. 56.

Et cum ita sit receptum, putamus assertionem hanc procedere, etiam vbi plures testes examinantur, seu vbi plures sunt nominatores. Nam receptum est vnus solius nominationem non sufficere ad torturam.

Tortura autem in his requiritur, quia † tortus prælumitur dicere veritatem. Glos. efficacissimi in l. edictū ff. de quest. Alber. ibi nu. 2. Boer. de. 163. nu. 12. Grammat. decis. 8. nu. 7. Couar. in pract. cap. 23. nu. 5. Farin. qu. 43. sub nu. 15. ideo dictum à teste in tormentis præuallet primo sine tormentis. Bart. in l. eos. ff. de fals. & in l. si postulauerit, §. sed & si. ff. de adulter. in princ. Dec. consil. 189. col. 6. vers. Non ob. quod secundum.

Ad X. An in hoc crimine, & in alijs exceptis admittantur testes singulares † in circumstantijs, dummodo concordent in effectu, in substantia, & in fine: & an eiusmodi testes singulares, quando plures sunt

56 sint, faciant indicium ad torturam.

Resp quod etsi in criminibus priuilegiatis & exceptis probationes debent fieri secundum regulas iuris communis, nisi quatenus contra reperiatur dispensatum, veluti in crimine hæresis tradiderunt Card. & Imol. in Clement. 1. de heretic. & de c. 1. ubi agitur de probando vno particulari actu, testes singulares discordantes inter se in loco, aut tempore, non sufficiant, nec probent: quia de diuersis actibus in effectu testificantur *l. iurisurandi. C. de testib. c. Bona, de elect. c. licet causam, de probation. c. literis & c. licet ex quadam. de testib.* optimus text. in *c. Nihilomin. 3. q. 9.* ubi Leo Papa ita sanxit. Nec eorum voces, tanquam plurium admittuntur, quos temporum quidem diuersitas simul interfuisse prohibuit. Veluti si agatur de probando vno contractu, vel de vno homicidio, insultu, aut vulnere.

57 Attamen si agatur de probando vno, quod est ex pluribus & diuersis actibus illud singulis de per se inferentibus resultat, valet probatio per testes singulares, per singulos actus testificantes de illo, quia testes omnes in id, quod principale est, conuenirent quamuis per diuersa media in eundem finem tendentia. *l. qui sententiam. C. de pen. & tunc singularitas, uti Doctores aiunt, non est obstatiua, sed cumulatiua, & adminiculatiua.*

Exempla sunt, veluti si agatur

de probando quem esse hæreticum, hoc quidem deducitur in probatione esse autem hæreticum ex pluribus causis deduci potest, ideo si vnus testis deposuerit inquisitum esse hæreticum, quia abnegauit Christum Deum esse, alius quia abnegauerit Mariam virginem; tertius, quia negauerit Sacramenta Ecclesiæ, testes quidem licet de diuersis medijs dixerint, quia tamen media ista singula de per se inferunt hæresin, ideo probant illum esse hæreticum, quamuis per diuersa in facto media sic cognouerint, & perceperint. Sic etiam si agatur de probando, quem habere iurisdictionem, seu esse in possessione iuris dicendi in aliquo loco, aut iuris decimandi, aut in possessione alicuius fundi, & testes dicant illum esse in possessione, & in hoc omnes concordant, quamuis causam scientiæ reddiderint per diuersa media in facto singula de per se inferentia possessionem, quia actus possessorij fuerint diuersi, probant tamen. Et sic quoque si agatur de probando conspirationem in Principem, aut quem esse furiosum, & mente captum, & testes in hoc principali proposito conueniant, quamuis per diuersa media, id tamen de per se inferentia, probant.

Et in his & similibus causarum figuris conueniunt magis communiter auctores, quamuis contradictores, non defuerint. Sic in crimine hæresis Iacob. Butrig. in *l. Arriani.*

C. de heret. Sal. in l. quicumque C. eo Ioan. Anan. in cap. 1. ex eod. sub num. 7. Corn. consil. 91. numero 42. in 1. & consil. 34. colum. 2. & 247. colum. 6. libro secundo, So. sin. iun. consil. 99. libro secundo plenissime Marsil. consil. 1. vbi sic firmat in crimine hæresis, Maiest. Simonæ, & huiusmodi, & late Crau. consil. 73. numero 32. & 78. num. 6. & 267. numero tertio, & de Antiq. temp. in 4. par. num. 157. & omnium latissime Rimin. iun. consil. 7. per totum. vbi in crimine hæresis, & generaliter in similibus, & sub num. 27. retulit eius consultationem fuisse à iudicibus receptam in crimine autem læsæ Maiestatis, conspirationis, & tractatus aduersus Principem, Petr. Ancar. consil. 277. in 2. dub. cum alijs adductis ab Aegid. Bos. in titul. de crimin. les. Ma. num. 117. & à Hieron. Gigar. in eo tractat. in tit. quomod. & per quos quæst. 8. & de impudicitia Bald. consil. 207. quia dicta. volumin. 4. Alexan. consil. 13. col. vlt. in 7. Alba. consil. 25. Vdal. Zas. consil. 11. n. 15. volum. 2. Bertaz. consil. vigesimo, numero decimo sexto, & generaliter in actibus reiterabilibus Alexand. consil. 53. num. 6. lib. 1.

Non tamen, vt dixi, defuerunt auctores magni nominis, tenentes & in istis testes singulares non sufficere, & signanter in causa hæresis excommunicari posse. Sal. in l. testium, n. 16. C. de testib. Io. de. i. mu. Menchiac. & alios ab eo relatos firmavit Iul. Clar. in §. fin. qu. 53. sub num. 18. vbi disquirendo conceptum Doctorum distinguendum, an agatur de probando delicto in specie, an in genere; in specie

autem secundum eum dicitur agi, quando agitur de puniendo delinquentem, & hoc casu verior sit opinio, testes singulares non probare ad effectum condemnationis, etiam in crimine hæresis, & quod ita vidit seruari; de probando autem delicto in genere, tunc secundum eum agitur, quando ad alium finem, non de pœna infligenda. subiungit tamen testes singulares multum aggrauare reum vt seuerius torqueatur. Nos autem putamus tunc tractari de probando delictum in genere, quando in libello accusationis aut denunc. proponitur, quem hereticum, viturarium, maleficum, adulterum, & huiusmodi, non descendendo ad aliquem actum particularem, de delicto autem in specie, vbi proponitur quem abiurasse Christum, & id eo hereticum esse, & hoc casu singularitas esset obstatiua, & sic lenit Felin. in cap. licet. el. 2. col. 5. de testib. quem retulit Gigas loco præallegato. Mynsinger. centur. 3. obseruat. 76. clare in hæreticilibus Francisc. Pegn. in commentar. ad director. inquisitor. comment. 121. in versic. ego quantum. & in versic. subsequitur nunc. vbi sic concludit cum D. Th. Caiet. Soro, & alijs ab eo relatis cõtra Sal. & nonnullos alios, & hoc casu videtur loqui Menoch. consil. 149. n. 17. vbi post plures asserti testibus singularibus non probati quem esse hereticum. Qui tamen sub 44. admittit per testes singulares hæresin in genere probari posse, requirit tamen tres testes singulares omni exceptio.

ne maiores, post Arti. Albert. in c. 1. q. 16. n. 53. de heret. in 6.

58 Quare conclusio sit, quod in factis & delictis reiterabilibus testes singulares deponentes de diuersis actibus, singulis de per se inferentibus crimen, & factum illud, de quo agitur, veluti si agatur de probanda heresi, Magia, læla Maiest. de iurisdictione, de possessione, de fatuitate, & huiusmodi, testes singulares probant, & si sint bonæ conditionis & omni exceptione maiores, sufficient ad condemnationem ordinariam, aut extraordinariam pro motu iudicis, per supradicta.

59 Nam index ex qualitate personarum & facti potest testibus singularibus fidem adhibere leg. 3. §. tu magis. ff. de testib. quia probationes fiunt iudici. l. quingenta ff. de probat. ac ideo probationes sunt arbitrariæ iudicij, sic pulchre Paul. Cast. in l. Lucius. ff. de infam. & in l. admonendi. ff. de iureiur. Seuerin. ibi. fol. 10. colum. 2. Hip. Marsil. consilio 1. numero septimo, & in leg. 1. §. si quis pluro. nu. 40 ff. de qu. Socin. iun. consil. 32. nu. 10. & consil. 90. colum. 4. lib. 2. Blanc. de indic. num. 367 Boss. o. tit. numero vigesimo tertio. Rimin. iun. d. consil. septimo num. 105. Gabriel. de testib. conclus. 2. limitat. 2.

Nec resistit, quod testes alias inhabiles quamuis plures non faciant plenam fidem ad effectum condemnationis, ut diximus in solutione primi quaestiti. Nam conclusio illa procedit, ubi testes sunt inhabiles, respectu personarum, quia

infames, vel aliter non integræ personæ.

60 Quamobrem si plures testes singulares patientes defectus in personis suis testificarentur contra reum in istis reiterabilibus, quamuis non sufficerent ad condemnationem, prodesse ad torturam. Grammat. decis. 34. num. 30. post Alexand. & alios ab eo allegatos. Gigas de crim. l. 1. Ma. in tit. Quomod. & per quos. qu. 25. Bertazol. cons. 213. n. 7. & 8.

61 Et est ratio, quia testes repulsati, qui non sufficiunt ad condemnationem, sufficiunt ad torturam. Bartol. in leg. 1. §. question ff. de question. cum aliis adductis à Grammat. dict. decisione 34. num. 51.

62 Si vero testes essent singulares super diuersis indicij, maxima oritur quaestio, an sufficiant ad torturam. Nam Hip. Marsil. in consil. 18. nu. 12. & 41. numero decimo, post Alexand. 180. numero quinto, libro secundo. Grat. Resp. 45. numero vndecimo in 2. Grammat. consil. decimo octauo, numero tertio, & plures alij quos longa serie recensuit Farinac. question. trigesimo septimo, numer. 33. senserunt non sufficere. Contra vero, quod eiusmodi probatio sufficiat ad torturam, clare sensit Fulgos. in l. fir. C. famil. hercise. relatus ab Anton. Gomer. in tit. de tort. reorum. cap. decimo tertio, numero decimo octauo, versic. Adde tamen clare Alexand. consil. 77. in causa lib. 1. per totum & prope finem cum pluribus alijs congestis à Farinac. eod. loco. numero trigesimo quarto. Gigas in tit. Quomod. & per quos. quest. 25.

Rationabiliter concludi potest, praesertim in atrocioribus, ut testes singulares integræ opinionis deponentes de diuersis iudiciis proximis facto, nec multum remotis, sufficiat ad torturam, sicuti post Brun. & Carer. concordando opiniones resoluit Farinac. eo loco. n. 37.

63 Et diximus in probandis iudiciis testes debere esse omni exceptione maiores, etiam in istis atrocissimis, quia receptum est, quod etsi in istis recipiantur testes super facto immediato, alias inhabiles & repulsi, non tamen ad probandum indicia remota à facto idonei sunt ad effectum torturæ. *Rimin. iun. consil. 361. num. 32. & 33. vsque 46. vbi alios recenset & plene probat. Farinac. dict. qu. 37. n. 18. & 19. vbi tandem sub n. 27. limitat, nisi plures essent, aut deponerent verisimilia.*

Et his consonat Barr. traditio in *l. in qu. ff. ad leg. Jul. Ma. vbi inquit, quod quamuis ad probandum crimen principale læsæ Ma. testes alias non idonei admittantur, non tamen admittuntur ad probandum adminicula. Secuti sunt Bald. in Authent. si testis. C. de testib. numero 7. Dec. Consil. 37. colum. 5. & 410. num. 15. Paris. consil. 2. n. 80. lib. 4. Gigas in tit. Quomod. & per quos quest. 5. Boss. in tit. de indic. numero decimo quinto. *Grammat. consil. 31. num. 41. Decian. in criminal. lib. 7. cap. 45. num. 3.* Quorum traditionem uti veram & communem aduersus Ang. Sal. & sectatores late tuetur Farinac. *question. 56. nu. 72. & infra.**

Ad XI. An mulier possit esse testis in causis criminalibus, & an ad confessionem duarum mulierum procedi possit ad torturam, vel etiam ad condemnationem.

Respond. distinguendo, aut queritur inspecto iure canonico, & eo iure mulier inhabilitatur à ferendo testimonio in causis criminalibus. *mulierem 33. q. 5. c. forus §. testes, de verb. sig. Gloss. in c. tam literis de testib. ac ideo non recipitur mulier in foro Ecclesiastico pro teste in causis criminalibus criminaliter actis, Alb. Felio. & Dec. in c. quoniam de testib. Marsil. in suis. conf. 22. n. 1. 59. n. 9. 101. n. 8. 130. n. 34. Onded. consil. 100. n. 24.*

Fallit vbi pro crimine ciuilitate ageretur, per text. in *d. c. quoniam*, iuxta vnum intellectum communiter ibi receptum. *Dec. in l. femina nu. 34. ff. de reg. iur. Clar. q. 24. sub n. 3. Farin. q. 59. n. 1. & infra.*

Fallit secundo, vbi ex officio de crimine inquiritur. Nam eo casu etiam iure canonico mulier potest assumi in testem. *d. cap. quoniam*, iuxta alium intellectum communiter receptum. *cum aliis adductis à Farin. dicto loco nu. 9.* Fallit tertio in exceptis. *c. tanta. de Simon. & vide not. Ioan. de Anan & in Maleficis. Bodin. lib. 4. cap. 4. & generaliter in omnibus exceptis. Imol. & Henric. Boich. in d. c. Quoniam Alex. conf. 11. n. 3. l. 1. cum pluribus adductis à Farin. d. q. 59. n. 10.*

De iure autem ciuili absolutum est, & sic practicitur, feminas etiam in criminalibus dicere testimonium.

l. ex.

64
 l. ex eo. ff. de testib. Canonizat. 15. question.
 3. capis. ex eo. Gloss. ibi. & in cap. forus. §. sin.
 Alexand. ex communi. consilio 11. num. 11.
 lib. 1. & 115. colum. pen. libr. 4. Socin. conf.
 54. col. 2. lib. 3. Bonifac. Vital. sub tit. de te-
 stib. num. 35. & 37. & post plurimos Farinac.
 eodem loco. num. 17.

Si tamen mulier pateretur aliquē
 defectum, quia esset infamis, repel-
 leretur l. qui testamento, §. mulier. ff. de
 testam. vbi Bar. & Imo. vel quia mere-
 trix. Alexand. cons. 11. in 1. Iason in l. 1.
 C. de Sum. Trinit. num. 54. vel quia es-
 set vilis & pauper. Dec. consil. 310. nu.
 5. Ioan. de Amic. cons. 87. num. 8. & 9. vbi.
 quod paupertas rejicitur. Paris. cons.
 152. num. 17. in 4. Grammat. cons. 62. nu-
 mer. 23. & cons. 58. numer. 10. Roland. cons.
 24. num. 64. in 1. Bertaz. consil. 3. num. 6.
 Onded. cons. 100. num. 18. vel quia esset
 minorannis 20. ad l. in testimonium. ff.
 de testib. Alexand. consil. 64. colum. 1. in 1.
 Bertazol. cons. 3. num. 5.

66
 Ex iam dictis patet solutio ad
 quæsitum. Nam si aliud † non ob-
 stet, quàm sexus exceptio, ex testa-
 tione duarum mulierum super fa-
 cto equidem iuste procedi poterit
 ad torturam; sed ad condemnatio-
 nem ordinariam an possit, subsistē-
 dum est.

67
 Quia Fœminæ † in criminalibus
 non sunt integræ personæ, sicut ma-
 res, & minoris fidei, quia non omni
 exceptione maiores. Alexand. consil.
 11. num. 11. lib. 1. præcisè Cæpol. in crimina-
 lib. cons. 32. sub num. 2. Socin. cons. 54. col.
 2. lib. 3. clare Crau. cons. 99. num. 5. Gomez.
 tom. 3. cap. 12. num. 20.

68
 Quare testimonium † duarum
 mulierum non sufficere ad cōdem-
 nationem in criminalibus, decidit
 Dec. in l. fœmina. ff. de reg. iur. sub num. 35.
 Delr. Magic. Disquisition. libr. 3. section. 3.
 qui propterea plurium numerum
 desiderat, ex regula satis nota, quod
 numerus supplet fidem. Innoc.
 in c. cum nunciis. de testib. & horum pã-
 trum dicta pluribus alijs cumulatis
 secutus est. Farin. d. q. 59. nu. 26. & 27.
 vbi etiam post Gandin. & Riminal.
 iun. consil. 217. numer. 5. concludit, non
 etiam tres fœminas sufficere ad cō-
 demnationem pœna ordinaria in
 criminalibus criminaliter actis.

69
 In ciuilibus autem † quamuis
 grauibus, veluti in matrimoniali-
 bus, mulierem esse testem integrum
 & omni exceptione maiorem, fir-
 mauit idem Dec. consil. 342. colum. 1.
 Ripa in l. admonendi. ff. de Iureiur. nu. 179.
 per text. in cap. super eo. de testib. Farinac. d.
 quest. 59. num. 33.

Ad XII. An denunciations fœ-
 minarum tanto magis fidem faciãt,
 quando non adsunt testimonia vi-
 rorum in contrarium?

70
 Respond. non videri † earum fi-
 dem magis augeri, quando quidem
 mulierum conditio spectanda sit.
 l. 3. §. tu magis. & §. Quæ argumenta. ff. de
 testib.

Ad XIII. An plurium Minoren-
 nium denunciatio faciat indicium
 ad torturam?

71
 Respond. distinguendum esse, aut
 est † minor 25. maior 20. & in crimi-
 nalibus est testis idoneus, l. in testimo-
 nium.

nium. ff. de testib. à contrario Gloss. in l. inuicti. ff. eo. Spec. & Ioan. Andr. ad eum in rit. de testib. §. 1. nu. 34. & est recepta & practicata cōclusio, sicuti pluribus relatis tradidit Farin. qu. 58. num. 19. & infra. vbi sub num. 21. inquit, quod, qui contradixere, inaduertēter sunt locuti.

72 Aut est pubes, minor tamen annis 20. Et de iure scripto † in criminalibus hi non citantur in testes. d. l. in testimonium. cum Gloss. & 4. q. 3. C. si testes. Specul. d. loco, & Ioan. Andr. in addition. Qui tamē addit, quod Guid. Suzar. dicebat verum esse in accusatore producente, sed in iudice inquirente secus, p̄sertim in defectum probationum. Alex. autem consil. 64. in 1. secutus opinion. Hostien. & Bal. in l. inuicti. ff. de testib. indistinctè cōcludit, minorem 20. nō esse idoneū testem in criminalibus, nisi in defectum aliorum testium, quia ex natura negotij alij testes haberi non possint; secus autem si ex accidenti secutus in hoc But. declarationem, in consil. 24. Quest. hac & inc. tertio loc. de probation. sequitur Ial. in l. 1. C. de sum. Trin. n. 50. & in l. si. C. de indign. Hip. Mars. cons. 11. n. 5. & 102. n. 5. & 127. nu. 9. Et si est minor, pauper, & vilis, abtq; dubio ob duos defectus repellitur. Idē Mars. cons. 31. nu. 30. & 31. & ad regulam, vt pubes minor annis 20 non sit idoneus testis in criminalibus, plures accessere auctores, Angel. de Malefic. in verbo, Comparuerunt. sub nu. 13. Dec. & Capuol. in l. 2. §. Item impuberes ff. de reg. iur. Blanc. de indic. n. 349. & plures

alij relati à Farin. d. q. 58. n. 10.

71 Cōmunis resolutio est, quod iudex † ex officio suo possit puberem in testem assumere iuxta sentēciam Guid. de Suzar. & Ioan. Andr. supra relatam, quā secuti sunt Alber. Florian. & Iacobin. à S. Georgio in d. l. in testimonium. Angel. Aret. in verbo comparuerunt. sub n. 1. Marsil. in l. de minore. n. 24. ff. de q. Blanc. de indic. n. 349. & plures alij relati à Farin. d. q. 58. n. 37.

74 In crimine autem † legē Ma. & in alijs exceptis atrocioribus, & occultis, quorū veritas difficile haberi potest, puberis testimonium recipitur. d. l. de minore. in princ. ff. de Quest. notarunt Alber. & posteriores in d. l. in testimonium. Ias. in d. l. fin. col. vlt. C. de indign. Gigas de crimin. Ias. Ma. in titul. Quomodo. & per quos. qu. 12. cum infinitis concordantibus adductis à Farin. d. q. 58. n. 22. & num. 29.

Et in istis ob grauitatem delictorum puberis persona existimari poterit integra, & omni exceptione maior, quamuis in alijs non faciat probationem sed indicium, ex notatis in d. l. in testimonium & in l. inuicti. per Gloss. Alber. Bald. Florian. & Iacobin. & per Specul. & Ioan. Andr. ad eum in loco supra allegato quia in delictis nō exceptis, non est integra persona. & ex pluribus sic tradidit Farin. d. loc. num. 34.

75 Aut est impubes, siquidem infans † aut doli incapax, non assumitur in testem. Bal. in l. 1. in si. C. de indign. & in l. testium. col. 2. de testib. Mars. in l. infans. ff. de sicar. num. 41. quia nullum habet

71
74
habet animi iudiciū. l. cum prator. §. nō autem. ff. de indic. §. prater ea. l. 1. ff. Quib. non est perm. fac. test. Si autem non sit proximus pubertati, similiter à testificando repellitur. leg. 3. §. lege Iulia. & l. inuicti. ff. de testib. in §. sed nec pupillus. l. ex libero §. 1. ff. de question. & 4. question. 2. §. lege Iulia. & §. sed nec pupillis: ad eod. vt horum testimonium sit nullum etiam parte non opponente: Angel. in §. 1. numero 3. in Auth. de testib. Marsil. in l. de minore numero 24. ff. de question. ratio conclusionis est, quia pupillus non habet animi iudicium, dictis iuribus. & illa ætas, quod videt, ignorat, libro 1. C. de fal. mon. & quia testis non iuratus non probat, l. solam. C. de testib. Impubes autem iurare nequit. l. qui iurasse in princip. ff. de iureiur. & l. 4. ff. de in lit. iur. Nec assumi possunt in torturam in caput alterius. d. ex libero §. 1. late Farinac. d. quest. 58. numero 1. & infra: & numero 17. etiam si sit doli capax:

75
Fallit in casu, ꝑ vbi de morte Domini in domo occisi quæritur: nam etiam impubes de domo illa examinatur de auctoribus veris, & si opus est, torquentur impubes ad eruendam veritatem, modice tamen, scilicet ferula & habena: l. 1. §. Impubes ff. ad Sillan. Farin. d. qu. 58. num. 25.

76
Fallit etiã in crimine ꝑ læsæ Ma. nam & hi doli capaces licet Impubes, ob criminis atrocitatem examinantur & torquentur: l. de minore in princ. ff. eo. vbi late Marsil. Dec. & Cagn. in l. 2. §. Item impubes. ff. de Reg.

Iur. Gigas de crim. læs. Ma. in titul. Quo- mo. & per quos. quest. 12. numer. 4. Feder. Schenc. de testib. sub n. 13. vert. nisi agatur. & est indubitata propositio Farinac. post multos. d. q. 57. n. 22. & tor- quebuntur ferula aut habena. Bart. in d. l. de minore per text. in d. §. Impuberi. Marsil. l. 12. Clar. in §. fin. q. 64. n. 20. idē Bar. in l. fin. C. de indign. quamuis iura & plures auctores dixerint, quod torqueantur. Sed tortura hic mode- rari debet, vt tandem resoluit Farinac. d. q. 41. n. 102. & 103.

77
Fallit etiã vbi Iudex ꝑ ex officio suo assumeret dictum impuberis, nam fieri possunt concedunt glossæ & scribentes. Bald. Alber. Florian. & Iacob. in l. inuicti, & in l. testimonium ff. de testib. Specul. & Ioan. Andr. ad eum, in tit. de teste, versic. Item excipitur, quod est impubes. sub numero 34. & quamuis cōtra videatur text. in d. l. ex libero §. 1. ff. de question. & contrarium statuerint Alexand. d. consil. 64. libr. 1. Cagnol. in d. l. 2. §. si Impubes: communis tamen Modernorum traditio & practica iudicialis priorem recepit, vt ex Farinac. d. q. 58. num. 37.

78
Non tamen horum impuberum dictum ꝑ facit probationem quo ad effectum condemnationis, facit tamen iudicium sic præcise glossæ & alij in d. l. inuicti. Specul. & Io. Andr. loco præcitato, Bart. in d. l. de minore, & in d. l. ex libero §. 1. & in l. 2. §. quod obseruari. numer. 11. C. de iur. cal. glossæ. Bart. Bald. Ang. Sal. Alex. & Ias. in l. fin. C. de indign.

Sed an tale iudicium sufficiat ad torturã: varie dixerūt auctores, Bar. in

in l. Maritus. ff. de question. sentit negatiue: dum inquit, quod iste facit indicium quale quale, sed non plenū, cuius doctrinam sequuntur posteriores ibi Marfil. in l. §. Diuus Antonius. ff. 20. & in d. l. de minore. num. 23. vbi explicite, quod facit indicium ad inquirendum non ad torturam. & in §. diligenter. numer. 80 & clare Bald. in l. 1. §. Impubes. ff. ad Sillan in 2. not. & in l. Seruos. C. de testib. igneus in d. §. Impubes. numero 38. Clar. question. 24. numero 16. Anton. Gomet. var. Resol. Tomo 3. de probat. delictorum. numero 13. versus. secundo repellitur. Contra tamen sentierunt Angel. & Ial. in d. l. fin. C. de indign. Vulpell. consil. 39. numero 5. Sed præcedens opinio collatis auctoribus communior & receptior est: vt constat ex relatis à Farin. d. loco num. 48 vsque 53.

Si tamen cum dicto Impuberis concurrerent aliqua alia indicia, vel etiam vnum non leue, procedi posset ad torturam, vel etiam vbi duo Impuberes sic testarentur. Florian. & Alberi. in d. l. in testimonium. ff. de testib. Hip. Marsi. in l. infans numero 46. ff. de sicar. Blanc. de indic. numero 349. Anton. Gomet. loco præalleg. Boss. de Indic. num. 14. Et in criminibus grauioribus & atrocioribus forte dictum solum Impuberis sufficeret ad torturam & generaliter in his, quorum veritas difficulter haberi potest, Marfil. d. l. de minore, numero 24. Farinac. d. qu. 58. n. 32.

Imo duorum dictum sufficere ad condemnationem sentit Alberic. in d. l. in testimonium: securus est Mar-

fil. in d. l. de minore. numero 28. & in l. infans numero 46. ff. de sicar. & in §. Diligenter sub numero 80. Grammat. Conf. 45. numero 21. cum alijs adductis à Farin. cod. loco. numero 33. Sed ad pœnam ordinariam eius dictum non videtur recipiendum, ex scriptis in anteriore articulo de mulieribus. Vtrum autem Impuberes sint idonei testes in facto, super quo alij testes haberi non possint, vt quia delictum sit commissum in schola Impuberum, prolequitur Farinac. d. question. 58. numero 29.

Ad XIV. An verisimilitudo denunciationis † ab vno tantum facta, sit sufficiens ad miniculum, vt procedi possit ad torturam.

Respondemus: quod sicut inuersionis † multum prodest ad detrahendum. l. non est verisimile. ff. Quod met. cau. & l. si ita quis. ff. de euiction. ibi. quod nemo latius diceret: adeo vt efficaciores probationes desiderantur ab eo, qui proponit aliquid non verisimile. c. quia verisimile. ex de presumpt. & plene per Canon. ibi: & propterea testibus non verosimilia testificantibus non creditur, quia quod non est verisimile, speciè falsitatis habet. dictis iuribus. & not. Bal. in l. 1. sub numer. 9. C. de ser. fug. Innoc. in c. auditis de prescript. Albe. in d. c. Quia verisimile, in vltim. not. Felu. in c. licet causam. in 10. not. de probat. Ias. in l. si extraneus. n. 6. ff. de condit. cau. da. Soc. iun. cons. 88. ad finem lib. 2.

Immo quod magis est, confessio non verisimilis † non nocet confidenti.

79

80

81

tenti. Bald. in l. si quis in hoc. C. de Episcop. & Cler. num. 3. Petr. Ancar. consil. 24. visa inquisitione. colum. 1. per rex. in l. 1. §. Diuus Senerus. & in §. si quis vltro. ff. de quaestio. Et idem Ancar. consil. 257. ex ordine. num. 5. dicit, quod non verisimilibus Iudex non debet dare fidem, per not. ab Innoc. in d. c. Quia verisimile: & sequitur plura. cum ulans. Hip. Marsil. in l. 1. §. in crim. n. 35. ff. de qq. & in rep. Rub. de prob. n. 108.

82 Quare licet numerus † soleat supplere fidē in testibus defectuosis. l. testium cum glos. ff. de testib. Alex. consil. 5. n. 6. lib. 1. Corn. in l. 1. n. 35. C. de Testam. l. in Auth. Si vero, C. de Iudic. cum infinitis propemodum concordantibus adductis à Farinac. quest. 62. nu. 309. attamen numerus non supplet fidem, vbi nō verisimilia testantur, vt per eundem numer. 320. & per Mascard. conclus. 1358. numero 13. vbi plane assertores adducit.

83 Per contrarium autem verisimilitudo † in testium dictis multum fidei auget: ad eō vt pauciores verisimilia deponentes præferantur pluribus numero contra asserentibus, l. ob carmen §. si testes, ff. de testib. cap. in nostra, ex. de testib. pulchre Curt. Iun. consil. 17. numer. 6. Socin. iun. 183. num. 10. lib. ij.

Et verisimilitudo prodest ad sup. plendum defectus testium, Ruin. consil. 149. num. 6. lib. 5. Decian. consil. 18. n. 204. lib. 1. Mascard. conclus. 499. nu. 14. Farinac. q. 47. n. 158.

84 Et insuper magnum † præstat fundamentum ad torturam, l. 3. & l.

militis, C. de quaestio. sicut & ea, quæ à communiter accidētibus vera sunt: Marsil. §. diligenter, nu. 33. & in singul. 1. ad finem.

Et in istis atrocioribus † vt verisimilitudo augeat fidem denunciationis & denominationis ab vno licet de se confesso & conuicto, suadet: quia in istis animosius iudex procedere debet ad torturam, quam in alijs: Bal. in l. nemo, la. 3. num. 3. C. de Episcop. audien. Bos. in titul. de indic. numero 200. Clar. §. fin. quest. 1. num. 9. & q. 64. num. 6.

85 Conclufiue sic distinguendum putamus, aut loquimur in criminibus † non exceptis & priuilegiatis, in quibus criminosi non interrogantur de socijs criminis, ad l. fin. C. de Accusat. & in his interrogati non faciunt fidem, etiam si verisimilia viderentur deponere: quia nec etiam testes infames super his interrogati, quamuis verisimilia testantes, facerent fidem ad torturam, ex Bald. doctrina in l. 1. C. de sum. trin. vbi sub num. 5. distinguit: an sint infames infamia facti, & per talem infamiam † dictum testis eliditur, sed non prorsus repellitur, in causis non grauib. nec criminalibus, vel quando videretur deponere proxima veritati, tunc enim licet minor fides sibi adhiberetur, non tamen omnino repelleretur: quia ex additis & verisimilibus cohærentis potest sibi credi, d. l. ob carmen, §. si testes, & Bald. hic loquitur in criminalibus, dum statim subdit: quod in criminalibus

85

86

87

& cau-

& causis grauibus, in quibus testes requiruntur omni exceptione maiores, istis non creditur, nisi pro se habeant adminiculum: quod etiam clare voluit Paul cap. ibi. ante finem: vbi inquit, quod duo testes infames infamia facti non probant delictum, nisi concurrerent etiam alia indicia, quæ coadiuarent: & ibi declarat optime, qui sint isti infames infamia facti, & qui iuris plenissime autem, quam probationem in criminalibus faciunt infames infamia facti Farinac. *question. 56. numer. 115* & *infra*: Testes autem infames infamia iuris non probant ad fundandum sententiam super eorum dicto, sed ad fundandum inquisitionem contra reum super dicto in tormentis recepto, & est ratio, vt idem Bald. inquit: quia iuris infamia enervat fidem, quæ in teste est fundamentum testimonij, l. 3. §. lego Iulia. & §. tu magis. ff. de testib. c. forus de verb. sign. c. licet ex quadam & c. testimonium, de testib. Tortura autem in istis non purgat defectum infamiae, Farinac. loco de quo sup. num. 37. Cephal. *conf. 234. num. 19.*

In exceptis autem, quia infamia iuris non hos repellit, l. famosi. ff. ad leg. Iul. Ma. l. 3. §. si ea condicio. ff. de testib. & l. fin. C. de malefic. Si præterea accedat adminiculum verisimilitudinis, quæ sit proxima facti: forsan melius est tenere, vt fidem nominantis augeat ad effectum torturæ, sicut augetur fidem testis: de materia autem an infamia iuris, vel facti repellat à testificatu, plene Ias. in d. l. 1. Fa-

rinac. *question. 56. Articul. 1. numero 26* vbi amplissime tractat sententiam, de infamia iuris, ibi est locus amplissimus.

Ad XV. An malefici denunciante, impliciti etiam alijs criminibus, faciant indicium ad torturam, maxime quando sunt plures.

Respond. quod ¶ criminosi de se confessi & conuicti, si præterea pro alijs criminibus sint infames, fidem non faciunt ad effectum torturæ, etiam in exceptis, Alexand. *consil. 89. numero 11. & 12. lib. 3. Crat. resp. 59. num. 41. libr. 2. ex pluribus Grammat. fori iudicat. consil. 1. numero 61. & consil. 15. numero 27. & latius consil. 70. numero 8. Gugas de Crim. l. 1. §. ma. in titul. quomo. & per quos. *question. 7. numero 7. Roland. lib. 1. consil. 17. numero 20. & 73. numero 24. 27. & 28. Menoch. casu 474. numero 54. cum alijs relatis à Mascar. conclus. 1317. numero 41. & numero 43. Onded. consil. 100. numero 17. 18. & alijs adducti sup. in v. qu. ad finem, & vltra hos Cephal. consil. 65. numero 27. 204. numero 9. 250. numero 33. Laderch. consil. 181. numero 80.**

Quare nisi excessus in numero suppleat, à regula etiam in exceptis non facile recedendum est.

Ad XVI. An extraiudicialis reuocatio infirmat iudiciale, quod ¶ non amplius faciat indicium ad torturam.

Respond. quod ¶ & si dictam morientis in præiudicium tertij minime pro vero habeatur, ad l. si quis in graui §. si quis moriens. ff. ad Sillan. & ibi not. Angel. in l. mater C. de calumniat. Alexand. *consil. 14. libr. 3. Ias. in l. 1. C. com. de leg.*

de leg. ex pluribus Cephal. consil. 276. num. 34. Menoch. consil. 39. numer. 44. Farina. quæst. 43. num. 30. Bess. de indic. num. 188. Quare si testis moriens dixerit falsum deposuisse in caput alicuius ad suggestionem & corruptionem alterius, non huic præiudicat: prout etiam si iudex diceret tulisse per pecuniam sententiam contra aliquem. Bar. in d. si quis moriens: vel etiam si notarius dixerit fecisse falsum instrumentum. Bart. in l. si librarius. ff. de Reg. iur. Bald. in l. generaliter in plim. not. C. de non num. pec. Alexand. conclus. 123. nu. 6. lib. 6. & 133 ad finem lib. 7. Felin. in c. exhibita: de homicid. & c. cum in tua de testib. Ias. in l. 1. in princip. ff. de eo per quem fact. erit. Alcia. reg. 3. præsumpt. 4. nisi tamen ea assertio efficacibus conjecturis foueretur. Curt. sen. cons. 70. Crau. cons. 6. num. 53. vbi concordantes adducit.

91 Si tamen moriens † exculpet aliquem non in damnum alterius, prodest exculpatio, vt tortura viteatur ex alijs præcedentibus indicijs, quia moriens non præsumitur mentiri, & facit indicium innocentie pro reo. Bal. in l. 1. n. 33. C. com. de legat. sequitur Ias. ibi. Alex. d. cons. 14. & 123. nu. 12. vol. 6. Alcia. d. loco. vbi tamen limitat nisi grauia essent indicia.

Et in criminibus etiam grauioribus, vt exculpatio morientis profit ad vitandum torturam, text. in l. diuus Marcus. ff. ad Sillonian. Marsil. consil. 109. num. 31. vbi in crimine hæresis, & in criminibus occultis, furti, veneni & assassinij, Gramma. Deci. 56.

num. 11. & voto 3. num. 15. & voto 11. numer. 17. & fuit de mente Bal. consil. 25. in ij. col. volum. 1. vbi inquit, non esse præsumendum, quod tunc moriens mentiat, & hanc, vbi alia non concurrerent indicia præter nominationem exculpantiam, post longam disputationem probauit Marsil. in sua practica, in §. restat. ad finem: & videtur tutior, quamuis Dolrius, libr. 6. section. 3. versic. in contritione, post Binsteld, aliud tulerit: quia huiusmodi personarum maleficarum genus non pœnitet, nec redeunt ad contritionem, in alijs autem criminibus, si offensus exculpet aliquem, an eius exculpatio profite: plura, quod iuuet, proposuit Marsil. consil. 61. num. 34.

Ad XVII. Quâdo nihil inuenitur de instrumentis maleficij: an denuntiatio pluriū per hoc elidatur, quod non amplius sit indicium ad torturam.

Respond. inuentionem instrumentorum † esse quippe signum & efficax argumentum aduersus sagas, sicuti Carolina constitutio edicit: & de monetarijs ac furibus, repertis instrumentis. Hip. in l. qui falsam. ff. de fals. num. 114. & infra. Decian. in criminal. libr. 7. cap. 26. num. 6. ex non inuentione autem per contrarium sumitur argumentum: minuitur autem, & augetur ex facti circumstantijs.

Ad XVIII. An leuiora, & quæ indicia † sufficiant ad torturam in criminibus exceptis.

Respond. Auctores in Iurisprudentia nostra in diuersas abijisse sententias. Quidam enim senserunt in atrocissimis licere torquere ex non sufficientibus & illegitimis indicijs. Sic enim sensit Marsil. in l. 1. sub num. 47. ff. de question. Iul. Clar. in §. 1. ante num. 11. vbi inquit: sic seruari apud eum in statu Mediolani, quia in istis atrocibus permittitur iura transgredi, etiam in procedendo, ac deo deuenitur ad torturam, etiam si indicia non sint in totum sufficientia, neque probata per testes omni exceptione maiores, vt de iure videtur regulariter requiri: & plerumque etiam non edita copia processus informatiui: explicite autem Menoch. de arbitrar. quest. 84. num. 9. Roland. consil. 7. num. 5. & infra lib. 1. sensit Mascard. conclus. 1385. num. 13.

95 Et ratio est secundum eos supra relata: quia † in istis licet iura & iuris ordinem transgredi, vt in his ordo sit ordinem non seruare. Innoc. & posteriores, in cap. 1. de constitut. Bald. in l. obseruandum, numero 10. de offic. pres. & in l. & si seruior. C. de infam. Capic. decis. 31. Grammat. Decis. 36. numero 2. & 3. Clar. d. loco, numero 10. Menoch. consil. 100. num. 66. non tantum in condemnando, ad dicta per Iul. Clar. d. §. 1. sub numero 9. Sed etiam in procedendo, ad text. in l. vbi C. de fals. ibi acerrima fiat indago: ad hoc etiam text. in capit. in fidei & in c. accusatus, §. licet de heretic. in 6. nam iura hæc ordinem in procedendo respiciunt.

96 Quare concluditur in istis iudicem † animosius & facilius venire posse ad torturam, quam in alijs, Bald. in l. nemo la. 3. C. de Episcop. audien. numer. 3. Aegid. Bos. de indic. numer. 200. Clar. loco praalleg. & q. 64. num. 6. Et maximè in occultis, prout est delictum maleficarum, nempe striges & sagæ occulte agunt.

97 Contra verò, quod † nec etiam in atrocissimis iure procedi possit ad torturam, nisi præcedentibus legitimis indicijs: senserunt alij grauissimi auctores, gloss. Cyn. Bal. Sal. & alij, in l. si quis C. ad leg. Iul. Maieft. vbi in crimine læsa Maieft. Alber. in Rubr. ff. eo. numero 3. quos sequitur Affli. & in titul. que sint regal. in verbo & bona committentium, numer. 44 Grammat. voto 34. ad finem. Capic. decis. 126. numero 4. & in crimine prodicionis patriæ, Angel. Arer. & August. ad eum in verbo: Che hai tradito la tua patria, num. 1. Marsil. in §. diligenter, n. 175. & in atrocissimis, ac in crimine læsæ Ma. ex communi post Brun. & Corrad. Clar. quest. 64. ante num. 10. Folletius asserens nullo iure reperiri, quod in enormi crimine procedatur ad torturam non subsistentibus legitimè indicijs, in sua practica crim. in verbo, & quod suffocauit uxorem, numer. 58. & repetit in crimine læsæ Ma. numer. 103. & præter hos Cason. post tract. de indic. & q. cap. 5. sub Rubr. de non torquendo sine indic. etiam in crim. læsæ Ma. Gigas, de eodem crimine, in titul. quo mo. & per quos. q. 26. vbi sic firmat & q. 25. vbi signatè concludit.

concludit, quod vnus testis de immediate delicti scientia faciat iudiciū sufficiens ad torturam, testis autem vnus de iudicio, non sufficiat. Plures autem testes singulares de singularibus iudiciis sufficiant ad torturam post plures ab eo adductos, & hanc vti communem subsequenti sunt Modernior. Roland. *conf. 12. num. 33. libro 3. Rimin. iun. consil. 88. num. 53. & 361. num. 34. & infra Olasc. decis. 79. nu. 14.* & præter hos Decian. *in criminal. lib. 7. c. 46. vbi præterea vult post Marfil. consil. 46. col. 3. quod.*

98. Confessio facta in tortura adhibita, non præcedentibus iudicijs, non valeat, nec præiudicet Reo, etiam postea ratificata, Bertazol. post plures *consil. 61. col. 1. lib. 1. Bursat. consil. 166. numero 32. & 201. num. 41. Rimin. consil. 88. num. 33. & 361. num. 34. Franc. Becc. consil. 67. sub numero decimoquarto Franc. Personal. in tit. de iudic. & tort. num. decimoquarto. & in crimine Sodomitico Vinc. Onded. consil. 100. num. 5. libro 1. & in crimine. Hæresis, Carer. numero 22. in quo etiam pro vt in alijs tractat. de hæret. numero 117. & in crimine assassini idem Carer. in tit. de iudic. §. circa quartum, qualiter & quando, num. 7. Grammat. d. voto 34. col. vltim. & generaliter in omnibus atrocioribus & atrocissimis, Mascat. conclus. 1385. numero quarto, & præter hos Farinac. lib. 2. qu. 37. numero 79. & infra & num. 89. vbi in hac residet.*

99. Fundamentum est, quia tortura fessit iniuria corporalis, l. nihil. C. de qu. & est grauis cruciatus proximus

morti, Bal. in l. 1. col. penult. C. unde video vt plerique tantæ sint impatientiæ, vt in quouis mentiri, quam pati tormenta velint, & ita fit, vt etiam vario modo fateantur, vt non tantum se, verum etiam alios criminentur, ac ideo est res fragilis & periculosa, quæ veritatem sæpe fallat, vt specialiter inquit tex. in l. 1. §. qu. ff. de question.

Qua ratione iure aperto constitutum legitur, ad tormenta tunc venire oportere, cum suspectus est reus, & alijs argumentis ita probationi amouetur, vt sola confessio deesse videatur.

Sic præcise inquit textus, in dict. leg. 1. in princ. cui concordat alius tex. optimus in l. Milites. C. eo. ibi oportet autem iudices, nec in his criminibus, quæ publicorum iudiciorum sunt ad inuestigationem veritatis à tormentis initium sumere, sed argumentis primum verisimilibus probabilibusque vti. Et si hi veluti certis iudiciis deducti, inuestigandæ veritatis gratia putauerint ad tormenta esse deueniendum, quæ quidem iura absolute loquuntur, & sunt posita post titulos delictorum publicorum: Ad hæc etiam optimus tex. in l. famosi ff. ad leg. lul. Maiest. in illis verbis: Hoc tamen crimen à iudicibus non in occasione ob principalis Maiestatis venerationem habendum est, sed in veritate rei iudicata: Nam & persona spectanda est, an potuerit facere, & an ante quid fecerit, & an cogitauerit, & an sanæ mentis fuerit: & in

cap. in fidei de heretic. in 6. ibi. & si ex
 verisimilibus coniecturis, & ex
 numero testium, aut personarum,
 tam deponentium, quam eorum
 contra quos deponitur, qualitate,
 ac alijs circumstantijs si testifican-
 tes falsa non dicere præsumantur: ac
 ideo textus elegans in leg. nec si mors
 C. de questionibus, mouet cauendum
 esse, ne liber homo indiscrete sub-
 iiciatur torturæ: Et retenta sententia
 hac, non ob quod in atrocioribus li-
 ceat iura transgredi. Nam res-
 ponderetur, propositionem pro-
 cedere vbi constat de Reo delin-
 quente.

Sed cum quæritur, an is deliquit-
 tit lura quidem dispensant contra
 Reum inquitum circa solenni-
 tates in procedendo, & circa per-
 sonas testium, vt etiam infames &
 alij iurè repulsati præter inimicos
 recipiantur, nullibi autem, quod
 torqueantur absque legitimis in-
 dicijs præcedentibus: Sic sane eam
 Innocent. traditionem primus om-
 nium declarauit, Marsilius in §. Di-
 ligenter, numero centesimo quinquagesimo
 septimo, & in consil. 7. 4. numero trigesimo
 quinto. Subsecuti sunt Grammat.
 voto 34. numero vigesimo tertio. Ca-
 rter. in dicto §. circa quartum, numero octa-
 uo. Ramin. Iun. dicto consil. 361. numero tri-
 gesimo secundo, trigesimo tertio, & trigesimo
 septimo. Franc. Personal. in dicto tractatu
 num. vigesimo quarto. Farinac. dicta quæ-
 stione trigesima septima, sub numero nona-
 gesimo, vbi inquit, declarationem illam
 Marsilij esse communiter receptam,

109
 Quibus addimus quod in atro-
 cioribus, † in quibus de gratiissima
 pœna agitur, vehementiores pro-
 bationes & præsumptiones deside-
 rantur, quia de grauiori periculo a-
 gitur ad dicta supra, numero vigesimo
 primo. Concedendum tamen puta-
 mus in his atrocissimis iudicem ani-
 mosius procedere posse ad tortu-
 ram, quam in alijs, & ita proce-
 dere dicta complurium auctorum
 in diuersam sententiam allegato-
 rum.

101
 Quidam tamen senserunt in oc-
 cultis grauioribus † deueniri posse
 ad torturam, etiam sine legitimis
 indicatijs, qui tamen sufficiant ad
 inquirendum ex Bald. doctrina in
 leg. quicumque. C. de seruis fugitiuis, numero
 vigesimo quinto, vbi formaliter notat,
 quod in secretis delictis, tractatibus
 & consilijs, propter probationis dif-
 ficultatem peruenitur ad torturam;
 & continuando subiungit, & quan-
 doque ad condemnationem & absolutio-
 nem ex solis indicatijs si sunt ita certa, quod
 vix denegare sufficiat, per text. in dicta
 leg. milites C. de question. Sed et si Bald.
 simpliciter à plerisque allegetur,
 quod in occultis sine indicatijs perue-
 niri possit ad torturam, veluti illum
 sic allegerunt August. & Gigas locis
 præcitat. & Decianus, consilio deci-
 mo octauo, numero quinquagesimo tertio,
 libro primo. attamen Baldus non sic
 dixit, vt constat ex verbis eius for-
 malibus supra relatis, nec in occultis
 sic concedi debet, per regulam
 generalem, à tormentis non esse inchoan-
 dum.

nam, dict. leg. i. in princ. ff. de quaestio. & sapit. cum in contemplatione de Reg. Iur.

Concedi tamen potest, ut in oculis ex leuioribus indicijs procedi possit ad torturam: & sic seipsum declarauit Baldus in leg. nemo. la. 3. de Episcop. audien. sub numero tertio, ubi inquit: quod in istis iudex debet esse promptior ad torturam. Et sic tandem concludunt communiter Auctores, Iason in leg. quarta. §. si tibi indicium, digest. de cond. ob. turp. caus. numero quarto, & Criminalista omnes, Guido Suzar, Marsil. Grammat. Cason. Clar. Carer. Corrad. Boss. Brun. Person. Monticellus & alii relati à Roland. numer. quinto, & numero septimo, conf. 7. Ofusi. Decision. septuagesima nona, numero decimo. Decianus dict. consil. decimo octauo. num. quinquagesimo quarto, & à Farinaci. dicta q. trigesima septima numero 150. & ratio est quia etiam in istis, quæ sunt difficilis probationis, leuiore probationes sufficiunt ad condemnandum, leg. non omnes §. à barbaris digest. de re milit. latissime Plot. de in lit. iur. §. 4. numero vigesimo secundo, ut tamen præsumptiones sint vehementiores ad dicta supra.

Quæ autem indicia sufficere possint ad torturam in criminibus, † non potest dari certa doctrina: ut ait Bartolus in lege fin. digest. de quaestio. & post eam scribentes ibi plenissime Marsil. & Blanc. qui quidem vtilem & proficuum tradidit tractatum in ea leg. de indicijs: Clar. in §. fin. quest. 64. num. 13.

In hoc autem conueniunt Auctores, quod vnus testis † & in vulnerabilis, uti doctores aiunt, de propria sua scientia per sensum corporis faciat indicium ad torturam. Bar. & Doct. in d. l. fin. Bal. conf. 259. num. 5. lib. 1. Glof. Bal. Ang. Sal. & alij. in l. si quis C. ad leg. Iul. Ma. idem Ang. in l. in tormentis. C. de qu. Marsil. Conf. 74. nu. 1. pulchre Andr. Sicul. conf. 27. num. 6. in 1. Paris. 151. nu. 3. lib. 4. Boss. de indic. num. 6. & 7. Onded. d. conf. 100. n. 13 & 14. Farinac. d. quest. 37. num. 56. & infr. ubi sic ex communi concludit, declarando tamen quod si testis de facto non esset integer, requirerentur aliqua alia adminicula. ad tex. in d. c. in fidei, Bald. conf. 427. lib. 5. Clar. ex communi q. 21. nu. 2. Cason. & Carer. relati à Menoch. præsumption. lib. 1. q. 89. nu. 10. 11. vel etiam dici potest, ut in atrocioribus ad dictum vnus testis non integri perueniri possit ad leuem, non tamen ad plenam torturam. Sic post Grill. Corrad. Clar. q. 64. n. 32. resoluit Farina. tandem d. loco, nu. 64. ut in istis plus iudici tribuatur, quam in alijs, & ita moderanda erunt dicta supra in primo quesito.

Item si testis esset integer & dicto illius obstaret aliqua legitima coniectura, non faceret fidem ad torturam, nisi reus esset malæ conditionis & famæ: nam hoc casu testis etiam quoad personam non integer attestans de facto, faceret fidem quo ad effectum torturæ, uti plene per eundem sub n. 65. Quod tamen vltimum dictum contradictorie non carer.

nam

103

102

nam contra sentiunt Rolan. Conf. 37. num. 21. lib. 1. Menoch. casu 474. numero quadragesimo nono. Mascar. conclus. 1317. num. 53.

Vbi autem testes non deponunt de facto delicti, sed de aliquo indicio, tunc si indicium proximum sit facto & plene probatum, sufficit ad torturam. Bar. & ceteri in d. l. fin. & ex communi lul. Clar. q. 64. num. de cimo quarto, Angel. in verbo: Fama publica: numero decimotertio, Masil. in §. Diligenter, numero 177. Farinac. eo loco, num. 46. vsque 50.

105 Si autem indicia sint remota † à facto, de iure consentiunt scriptores communiter non sufficere vnum indicium remotum, ut constat ex relatis ab eod. Claro d. loco, & ultra ab eo adductus Rimin. Iun. conf. 88. n. 8. in 1. Franc. Person. in tr. de indic. num. 56. Eugen. Perus. conf. 27. num. 20. vbi de communi, cum alijs allegatis à Farinac. q. 37. num. 43. De consuetudine tamen fatentur Auctores seruari, ut vnum indicium etiam remotum sufficiat ad torturam. Sic originaliter Io. And. ad Specul. in tit. de presump. §. species in magna additione. Sequitur Alex. conf. 77. num. duodecimo lib. 1. cum pluribus quos adduxit Clar. d. loco: Qui tamen non absolutè eonsensit ex vno indicio perueniri posse ad torturam: sed cum temperamento, scilicet concurrente aliquo alio adminiculo, ad dicta per eum in q. 21. vbi late differit de indicatijs remotis à facto, an quodlibet de per se sufficiat ad torquendum, & sic con-

suetudinem allegatam temperauit quoque Farinac. eodem loco, numero quadragesimo septimo. Forte concedi posset, quod vnum bonum indicium probatum, quamuis remotum à facto, in occultis ac in grauioribus sufficiat ad torturam Grammat. Voto 17. numero 18. Clar. q. 21. col. ij. vers. posset etiam medicam tamen torturam non plenam.

Indicia autem sufficientia † ad torturam in crimine magiæ nonnulla attulit & pro sufficientibus firmavit constitutio Imperial. Caroli V. supra relata, non tamen taxatiue stat, adeo ut etiam ex alijs sumi posset indicium, veluti si ultra nominacionem criminosi concurreret Nominatur fuga extemporanea, Inimicitia cum damnificato, Secreta collocutio cum nominante, Fama vehemens: si alias hæc tractare visa, aut visus fuerit: aut dixerit se tractasse: & huiusmodi.

107 Notandum tamen est: si iudex † vehementer ex aliquibus circumstantijs extra processum suspicari potest, inquisitum esse Reum criminis: potest verbo terrere Reum, minando ei torturam: nisi veritatem dixerit. Bal. in l. 2. C. Quor. appell. sub nu. 5. vbi quod licet non omnes, nec omni casu possint torqueri, possunt tamen terreri: quia vultus iudicis in talibus debet apparere terribilis in Auth. de mand. princip. §. Talen. vero. Boss. in tit. de indic. nu. 24. & n. 122. Fran. Person. in tit. de tortur. num. 77. vbi tamen requirit qualem qualem præsumptio-

tionem Et ista territio verbalis non ducto Reo ad torturam, non est species torturæ: Bar. in l. primo §. Diuus Senerus. ff. de quæstion. text. not. in l. item apud Labeonem, §. quæstionem, ff. de iniur. ibi.

Quæstionem intelligere debemus, & tormenta, & corporis dolorem, ad eruendam veritatem, nuda ergo interrogatio, vel leuis territio non pertinet ad hoc edictum. Farin. q. 37. n. 102. & 103. vbi tamen monet, ne territio etiam hæc fiat personis valde timidis.

Si vero iudex habeat indicia quedam, quæ non sufficiant ad plenam torturam: quia leuia, aut leuiora sint; suspicari autem potest contra inquisitum eo casu, pro modo indiciorum, & pro qualitate personarum, poterit aliquando grauius terrere reum, faciendo eum duci ad locum torturæ, expoliari, & quandoq; etiam ligari, & si grauitas criminis, aut etiam qualitas indiciorum, aut personæ postulet, poterit reum leuiter eleuari facere, & eleuatum terri modo plus modo minus, prout pro qualitate negotij de iure sibi congrueret, sine quæstione tamen, sicuti docuerunt practici criminalistæ. Paul. Grillan. de indic. q. 4. in 2. & 3. gradu torturæ: Corrad. in tit. de negat. crimin. num. 41. Foller. in d. verbo. Rei indurati, n. 8. Personal. in tit. de indic. & tort. numero 78. Farinac. dicta quæst. 37. numero 105.

108] Et certe circa modum torturæ † non potest dari determinata regu-

la, quia hoc totum pender ex grauitate, & leuitate delicti, ex qualitate indiciorum, an sint grauia, leuia, aut leuiora, & an plura, vel vnicum: Item ex qualitate personæ torquendæ, an sit plebeius, aut honestus, nobilis, aut in dignitate constitutus, an robustus, an debilis, an morbum aliquem patiens: an maior, minor, senex, an timidus, an versutus: sic pulchre tradiderunt Guid. Suzar. in tr. de indic. & tort. num. 19. Foller. d. verbo rei indurati, numero 19. Franc. Person. in eo. tract. num. 15. Carrez. in sua pract. libro 4. c. 102. in fine, & post hos Farinac. qu. 38. num. 33.

Ad XIX. An Iudex promptior & facilior debeat esse ad torturam in atrocioribus & occultis?

Respondimus modo in priori quæstio. Addimus tamen quod tetsi in alijs criminibus in dubio non sit procedendum ad torturam, Angel. in l. ij. in fine. C. de quæstion. Secus tamen est in istis grauioribus & atrocioribus. Boss. de indic. numero septuagesimo secundo, ex doctrina Abb. in c. At si clerici. in fine princ. C. de iudic. Vbi propter immanitatem criminis læs. Ma. intelligit. text. in c. Si quis laic. vigesimo secundo, quæst. quinto, loquentem de degradatione Episcopi ob coniurationem factam contra Principem, de degradatione actuali, ad hæc optimus text. in l. diuus pius ff. de quæstion. vbi, si aliter veritas haberi non possit, de facili conceditur, veniri posse ad quæstionem.

109

u

Ad

Ad XX. An dignitas excuset à tormentis in hoc crimine.

110 Respond. iure aperto decisum esse in crimine Magiæ † prout in alijs exceptis Dignitatem non excusate à tormentis. l. & si excepta C. de Malef. & in crimin. lesa Maiest. text. in l. de minore. in princ. ff. de q. & in l. decuriones C. eo. in l. nullus in l. si quis alicui C. ad leg. Iul. Ma. & in proditoribus & transfugis: in l. proditor. ff. de Re. mil. & in crimine falsi in l. si quis decurio, C. de falsis. & in crimine Hæresis in c. in fidoi. de Hæret. & generaliter in omnibus exceptis. plene Marfil. in l. edictum ff. de quæst. Boss. de indic. n. 115. plenissime omnium Farinac. q. 41. n. 100.

111 Extra autem casus exceptos Dignitas † excusatur à tortura d. l. edictum, & l. milites. C. eo. tit. plene Grammat. Voto I. Boss. in tit. de indic. d. nu. 102. vsq. 114. nisi in officio deliquerint. num. 116. clar. §. fin. q. 64. n. 16. de qua tamè limitatione post Vulpel. conf. 141. dubitavit Farinac. d. q. 41 n. 49. quia absurdum videtur, ut antequam constet de delicto, in Dignitate positus perdat suum privilegium. Interim enim status suus, in quo reperitur, illum excusat.

Ad XXI. An in atrocioribus maior debeat adhiberi tortura, quàm in alijs criminibus. Et cum Sagæ plerunque sint indurata & maleficio taciturnitatis munitæ, qualis tortura in hoc crimine sit maioris effectus.

Respond. In istis maiorem & a-

112 criorem † fieri debere indagacionem, quam in alijs, ob ponderositatem & grauitatem criminis.

113 Quia maleficum † crimen omnia scelestia continet, quo Ius Diuinum & Humanum profanatur, & peruertitur, Apostasia, Sacrilegiū, Blasphemia, coniuratio cum Diabolo, Idololatria, Antropophagia, Sodomia, incestus, peccatum contra naturam cum spiritualibus creaturis, parricidia, sepulchrorum violatio, & cætera pene alia, vt Bodin. ait, lib. 4. cap. 4.

114 Quocirca in istis grauioribus, iudices † proniores sunt accedere debent ad torturam, quam in alijs. l. vbi C. de Falsis. & supra diximus ex Bal. auctoritate. in l. nemo la. 3. num. 3. C. de Episc. aud. Alex. conf. 62. nu. 5. lib. 3. Grammat. Decis. 35. nu. 4. vbi in crimine veneficij & falsæ monetæ, Decis. 34. n. 38. & in delictis nocturnis, conf. 33. num. 17. in quibus etiam Boss. in tit. de indic. num. 172. 174. & latius, n. 195. & in occultis & secretis, num. 200. in quibus etiam Igne. in l. 1. §. serui. num. 75. ff. ad Sillan. Clar. §. si. quæst. 6. n. 6.

115 Et sicut proniores esse debent: sic quoque si indicia † vrgeant, acerrima adhibenda est tortura, d. l. vbi C. de Falsis. text. in l. edictum ff. de quæst. ibi. In causis capitalibus & atrocioribus, vt veritas haberi possit, efficacissime quæstiones adhibentur: Non tamen certa dari potest doctrina: quia pro modo indiciorum tormenta sunt augenda & minuenda: Et quandoque.

que plena tortura danda est, quandoque minor, aliquando leuior. Clar. d. q. 64. n. 32. Foller. in verbo, Rei indurati, n. 16. Farinac. q. 38. num. 33. & ibi sub num. 34. & infra discurrit plures torturæ gradus, vt iudex scire possit, quemadmodum regulare debeat arbitrium suum circa modum torturæ.

Ad XXII. Quoties possit eleuari Reus, & quot possint dari ictus cordæ pro quolibet indicio, quamdiu Reus possit teneri in corda eleuatus ordinariè.

Respond. Tormenta adhibenda esse, vti moderatæ rationis temperamenta desiderant. Sic text. in l. de minore, §. tormenta, ff. de quest. Et quidem si acria & grauias sint indicia, † Reus torqueri potest, & pro quolibet indicio de consuetudine Italiæ dantur res ictus cordæ, vt ait Marsil. in sua practica, in §. occurrit, col. ij. vers. & potest poni. refert & sequitur Iosep. Cum de Sindicat. sub Rub. de tortura, n. 20. Nouel. fol. 92. num. 28. Idem Marsil. conf. 8. sub num. 37. respondit: Sufficienter tortum, qui habuit sex ictus cordæ: Crau. tres ictus satis esse respondit, conf. 287. n. 6. lul. autem Clar. in §. fin. q. 64. sub num. 32. refert in prouincia, & in statu Mediolanicam consuetudinem non seruari: & pro vno indicio etiam proximo actui non dari tres sed duos tantum ictus, & non ultra. & si plura sint indicia, non dantur pro quolibet indicio tres ictus sed pro omnibus duo aut tres, & si indicia sunt

urgencia torquetur reus interpolatis diebus. Plenius autem dicetur in sequente quæsito.

Aduertat autem iudex, vt in torquendo † modum seruet: vt reus tortus saluus sit innocentia, vel supplicio. text. ad hoc in l. questionis modum ff. de question. vbi Bar. Alber. Marsil. & alij, & vt moderatæ rationis tormenta desiderant, vt inquit tex. in d. l. de minore, §. tormenta, ff. eo. Gandin. in tit. de question. num. 5. & 10. & non effrenate & inhumane debito iuris postposito. l. Nihil C. eo. sed cum moderamine: vt pulchre aduertit. Frac. Brun. de indic. & tortur. in 2. par. q. 5. nu. 17. post Ang. Aret. & alios ab eo adductos. Et potius vt debet benignitate quàm atrocitate. Aimo Crau. d. conf. 287. nobilis, num. 6. sequitur Bertazol. consil. 315. num. 3.

Et si crimina sint grauissima † pro vt magiæ, hæresis, Maie. proditionis assassiniæ, homicidij pensati, incendij & huiusmodi: non excedat horam aut parum plus in tormentis. Foller. in verbo Rei indurati, num. 16. fol. 289. Flamin. Cartar. in sua practica. interrog. Reor. lib. quarto cap. primo, numero 113. Farin. post hos quest. trigessim. o. & au. numero quinquagesimo quarto. vbi ad hoc citat Bullam Paul. iij. in Bullario, P. par. fol. 471. vbi prohibet iudicibus Reum in tortura detinere per longum temporis spacium vnus aut plurium horarum: adeo vt ex ea Bulla tortura per spacium horæ videatur inhibita.

V a Ad

Ad XXIII. Et quid in utroque ad summum fieri possit.

Respondemus, ad summum tribus diebus interpolatis †, si indicia sint urgentia, Reum torqueri posse: & pro qualibet vice Reus ter eleuatur cum tribus saccatis, & apud nos sub ter Venet. Dominio sic in atrocibus, & atrocissimis seruatur, & Paduæ consuluit Paul. Castr. *consil. 199. visa inquisitione, nu. 5. l. ij. in causa venenationis mariti.* refert & sic testatur Blanc. *de indic. num. 14. Cason. Opitreginus in tit. de torment. c. 14. vbi & ipse sic formaliter dicit, Hip. Marfil. Nouel. & Clar. relati in præcedente quaesito, & præter hos Citill. in summ. criminal. de quest. §. 11. num. 5. Bonacos. commun. opin. crimin. par. 1. vers. torquendus debet habere, qui & ipsi testantur de communi cõsuetudine Italiæ, Reos pro grauissimis criminibus tribus diebus ter torqueri cum saccatis & quassationibus, vbi indicia sunt graua & vehementia, & non vltra.*

In alijs autem partibus Rei † solent eleuari & teneri suspensi, & apud istos non occurrit considerare quantitatem ictuum, sed quantitatem temporis, quo reus debet teneri eleuatus, vt bene aduertit Farinac. *d. qu. 38. sub num. 54.* Quantum autem temporis Reus possit teneri in corda eleuatus, dictum fuit in præcedente quaesito: vltèrius autem, si criminis grauitas patiat, & reus sit robustus: poterit iudex addere aliquid ictuum postquam illum detinuit appensum, vel etiam quassari

facere funem: nam eiusmodi quassationes magnum inferunt dolorem, vt inquit Farinac. & iste torquendi modus per eleuationem & suspensionem ad tempus acrior est, quã per eleuationem cum dimissione & ictibus. Bursat. post Carer. & alios *consil. 201. num. 9. lib. ij.*

Ad XXIV. An non possit iudex, cum videret Reum esse induratum, aut ex alijs iustis causis, desistere ab examine & tortura & post aliquot dies eam repetere.

Respond. Iure latrunculatorem sic facere posse: Nam quaestio † differt & repeti potest. Si ex causa iudicij si videatur: Quia in iudicij arbitrio positum est, an Reus sit sufficienter tortus. Bal. *in lib. 2. C. Quod met. cau. Afflict. in constitu. Reg. lib. de clandest. homicid. sub n. 55. & 56. Menoch. casu 272. n. 4. Farinac. qu. 38. nu. 86. c. 87. pro ut etiam arbitrium est Iudicij repetere torturam. Bar. in l. vnus. §. 1. ff. de q. Boer. Decis. 163. nu. 10. Clar. q. 64. n. 45.*

Consequenter in Iudicij arbitrio est, tan per torturam indicia sint purgata. Marfil. *in l. q. modum n. 17. ff. de qu. August. in addit. ad Angel. in verbo: comparuerunt dicti inquisiti, in 1. addit. Menoch. casu 273. quare potuit iudex si sic sibi videbitur differre & repetere torturam: caute tamè agit, si sic notare faciat. De hac autem materia repetitionis plenius dicitur in Quaesito 26.*

Ad XXV. Quid sentiendum sit de effusione aquæ frigidæ in tergus appensi rei.

Resp.

1224 Respond. Genus istud tormenti ¶ non esse nouum, sed à iudicibus cognitum, Marfil. in l. 1. sub numero 27. ff. de question. Paris Put. in verbo tortura, in cap. de repetitione, numero 5. Practic. Iodoc. fol. 109. numero 18. Farin. quest. 38. numero 51. & num. 64. legibus autem scriptis cognitum aut vsitatum non legitur.

1255 Funis autem ¶ tormentum memoratum legitur, in l. nullus C. ad leg. Jul. Ma. & in l. decuriones C. de penis, & est frequentissimum in curijs Italiae, & datur ligatis manibus post terga: de quo Franc. Brun. in suo tract. de indic. & tort. in y. quest. 2. par. nu. 6. inquit: quod à cōsuetudine est approbatū, & quod vnumquodque pratorium habet tale Instrumentum, & apud nos vsitatissimum est.

126 Si tamen Reus ¶ aliqua de caussa per funem torqueri nequeat, torquetur appropinquato igne ad plātas pedum: & sic etiam seruari sub statu Mediolani retulit Clar. d. quest. 64. numero 35. & in alijs locis Pract. Carer. fol. 138. col. 1. Farinac. dicta quest. 38. numero 61. 62. vbi post Sal. Parid. & Foller. quod acrius torquet funis subtilis.

127 Plura autem & diuersa sunt tormentorum genera ¶ à latrumculatoribus ad reos cruciandos & fastidiēdos inuenta: de quibus per Marfil. in d. l. 1. ff. de quest. per Brun. d. qu. 2. & Farinac. dicto loco.

1283 Caueant tamen iudices, ne in solitos tormentorum modos ¶ aggrediantur, quia facerent litem suam,

& si Reus tortus periret, in iudicatu tenerentur. Bal. in l. 1. C. de emend. seru. Bosq. in tit. de tortur. numero 40. Anton. Gomet. var. resol. tom. 3. de tortur. cap. 13. numero 5. Clar. d. quest. 64. numero 35. Farin. d. quest. 38. numero 56. præsertim vt abstineant ab illis tormentis, per quæ carnes Rei scinduntur. d. l. 1. C. de emend. seru. vbi Bal. sic notauit.

129 Si tamen indicia ¶ sint grauia, & de immanissimo crimine agatur, modus excedi poterit tormētorum, ficari etiam modus in condemnando, & exequendo: Brun. de indic. par. y. quest. 5. numero 42. Corrad. in sua pract. in Rubr. de negat. crimin. & torm. numero 39. in fine. Paul. Grillan. de quest. & torm. quest. 4. numero 10. vers. quintus & vltimus. Foller. in verbo rei indurati: sub numero 17. Flamin. Cartar. libr. 4. capit. 2. Farinac. quest. 38. numero 84. & quest. 38. numero 64. vbi inquit: quod illud de aqua frigida fuit aliquando in partibus suis seruatum. Et quod in istis atrocissimis, vbi Reus videtur parui pēdere tormēta, iudices solent vel cōpedes ferreos, vel baculū inter pedes ponere: vel etiam Reū deponere, & refrigeratum iterum eleuare. Solent etiam vti instrumento Stangettæ, vel vt alij nominant, taxillorum: vel etiam ignis, vigiliæ, & alijs tormentorum instrumentis, relatis à practicis criminalistis supra relatis: Nā in istis atrocissimis licet iuris ordinem trāsgredi vt superius dictum fuit.

Ad XXVI. An & quando tortura ex primis indicijs repeti possit,

maximè in hoc crimine, cum sa-
gæ plerunque sint induratz & ob-
stinataz.

Respond. Materiam repetitionis
torturæ, quia de re ad modum graui
& præiudiciali agitur, diligenter ob-
seruandam fore.

Illud autem absolutum est: ex
nouis indicijs vrgentioribus, & di-
uerfis à primis, quamuis Reus suffi-
cienter tortus priora indicia plene
purgauerit, repeti iterum posse in
tortura. text. in l. repeti. ff. de questio. re-
peti. quæstionem posse Diui fratres rescripse-
runt. & l. vnus §. i. ff. eo. tit. ibi. euidentio-
ribus argumentis oppressus: & inde nota-
runt Bart. Alber. & late Marsil. ibi.
num. 8. & 18. Paris Put. de sindicat. in cap.
de repetitione, numero 2. & 3. Brun. in 2.
part. quæst. 5. numero 58. Angel. Aret. in
verbo. Quod fama publica, num. 89. Carer.
in §. circa sextum de repetitione torture,
sub nu. 9. Blanc. de indic. post n. 222. Clar. q.
64. vers. vltimo videndum. latissimè Farin.
nac. q. 38. n. 76. & 77.

Ex eisdem autem indicijs, si qui-
dem leuia sint, semel tortus † non
potest iterum torqueri: Bart. in d. l. v-
nius §. i. & sequantur Marsil. ibi &
communiter vbique omnes ad sacu-
ritatem relati à Farin. n. 72. & in in-
diuiduo, n. 97.

Si verò indicia † essent grauia, &
vehementia: concedendum est iu-
dicem incipere posse leuiter tor-
quere reum, & postea illum acriter
repetere, Bar. d. l. vnus §. i. in 1. Oppos.
Marsil. in d. l. repeti, n. 4. & in practica §.
Quoniam, numero 2. Brun. Carer. Grilla.

Foller. & alij adducti à Farin. d. quæstion.
38. numero 83. vbi quod de hoc nulla
est difficultas, & sic seruant latrun-
culatores.

Si verò iudex à grauioribus tor-
mentis inceperit, prout sæpissimè
faciunt: Si quidem reus fuisse suffi-
cienter tortus, ad dicta in præce-
dentibus quæsitis, non posset repe-
ti: si verò in prima tortura steterit
durus, & iudici non videretur suffi-
cienter tortus, & ex illa prima tor-
tura indicia non esse sufficienter
purgata, quod quidem ab arbitrio
iudicis pendere diximus: posset
torturam iterum repetere, & di-
mittere pro eo die reum animo re-
petendi, & sic per actuariam causæ
notari facere, ad quod iudex aduer-
tat: & conclusio ista probari viderur
per text. in d. l. vnus §. i. in illis verbis.
(Reus euidentioribus argumentis oppressus,
in quæstionem repeti potest maximè si
in tormentis corpus & animum
durauerit) vnde Bart. colligit, quod
vbi indicia sint grauia & manifesta,
& reus tortus in negatione indu-
ruit, repeti iterum possit: & est com-
munis omnium scribentium reso-
lutio. Angel. Aret. in verbo. Quod fa-
ma publica, numero 95. & August. ad eum:
Hip. Marsil. in d. l. repeti. numero 6. & nu-
mero 10. vbi de communi, veriore,
& equiore, & in practica seruanda, se-
quuntur Crau. consil. 287. numero 6.
versic. præterea vbi etiam in atrocif-
simis. Boss. in tit. de torture. nu. 42. Clar.
q. 64. numer. 45. cum infinitis allegatis à
Farin. d. numer. 72. & ibidem n. 74. & 75.
Impro-

Improbat vsum aliquorum affessorum, qui torturam reperunt, cum sibi ipsis videtur: & sub nu. 79. 80. & 81. ex magis recepta sententia concludit, iudicem repetere posse tormenta, vbi indicia sunt plura, graua & vrgentia, per trinas vices: Bertazol. *conf. 320. lib. 2.*

133 Hoc tamen dictum de repetitione debet accipi cum moderamine, scilicet, dummodo corpus in tormenta durare possit: *text. in d. §. 1. ideo aduertat iudex, ne in persona debili de facili tormenta repetat: nã illum opprimere posset, Gandin d. e. quast. & torm. nu. 4. & n. 20. Guid. de Suzar. in tract. de indic. n. 3. & n. 57. Paris de Puteo in d. cap. de repetitione, sub numero quinto cum aliis adductis à Farin. numero 82.*

134 Vtrum autem indicia sint graua & an reus sit sufficienter tortus, hæc ab arbitrio iudicis plurimum pendere fatentur auctores omnes relati supra in solutione 24. quæsti. In dubio autem iudex inclinare debet in mitiorem partem pro non repetitione, *ad l. si de interpretatione, & l. si præ ff. de pœn. & l. fauorabiliores ff. de Reg. iur. Paris de Put. in d. c. de repetitione, tortur. versicul. Et semper in dubijs. Clar. d. quast. 64. vers. Hæc autem omnia: Farin. n. 89.*

135 Illud etiam certum est: si reus in tormentis confessus reuocauerit suã confessionem, absque dubio poterit repeti; ne alioquin sub eo prætextu, ne tortura repeti possit, iudiciũ condemnationis euadat. Bal. *in l. in*

bona fidei, n. 5. C. de reb. cred. Marfil. in S. Quoniam, sub num. tertio, & in d. l. repeti, num. vndecimo Paris. & Carer. in locis præall. cum pluribus aliis adductis à Farin. num. 91.

Ad 27. An in Iure & legibus fundamentum habeat, quod quidem dicunt: Torturam non debere repeti ultra tertiam vicem: Et an illæ tres vices sint intelligendæ de vna, vel tribus diebus interpellatis: Et quid dicendum, si reus commisisset tot delicta, quod examen vno die absolui non posset.

136 Respond. Fundamentum ¶ constitutum fore in responsis & traditionibus bonorum auctorum sic decisiuus, relatis supra in quæsto 23. & in ratione ab eis considerata: ne in discrimen Rei tormenta in infinitum producantur. Et quamuis iura permittant tormenta repeti, *d. l. repeti, & d. l. vnius §. 1. & in Auth. vt iudic. sine quoquo suff. §. illud. & Repetitio videretur accipienda pro vna prima vice, ad regulam in l. boues, §. hoc sermone ff. de verb. signif. vbi Tiragu. infinita congerit. las. in l. diuortio, §. quod in anno, ff. sol. matr. attamen vt ultra tres vices, interpellatis diebus inter vnam torturam & aliam, Reus torqueri non possit, in argumentum adduxit Paul. Ca. in d. suo consil. 297. num. quinto, libro vndecimo optimum text. in l. fidei commiss. §. si quis decem ff. de leg. 3. vbi repetitio de dando, moderatur pro vna vice, ne heres multiplicibus præstationibus grauetur: igitur satis erit Reipub. consultum ad facinora dete-*

detegenda, si tamen ne Rei dilacerentur ultra primam torturam, in grauiſſimis & atrociffimis concedere binas repetitiones: ſic vt tria torturarum onera excuſent Reum, ſicut tria tutelaram onera excuſant tutorem decretum: *l. tria onera, ff. de excuſ. tutor.* Et ultra Blanc. Caſon. & alios adductos ſupra in d. 23. queſito addimus plures alios ſecutos illam Paul. Ca. traditionem Hip. Mar. ſil. in d. l. *repeti. ſub num. 15. Grammat. conſil. 21. numero 17. & voto 6. numero 17. Boſſ. in tit. de tortura. numero 44.* vbi, quod non vidit torqueri ultra tres vices, niſi à carnificibus Carer. in tit. de indic. numero 194. & 195. Bertazol. conſil. 145. numero 2. Quare tantorum patrum traditionem vſu curiarum receptam imitandam cenſemus, ad textum in c. *ne imitari. ex. de conſtitur.*

132

Quin imò fatentur communiter auctores: ſi Reus † in tormentis cōfeſſus poſtea in ratificatione neget, deinde ſecūdo tortus cōfeſſus ſit & iterū neget, quia dicat præ nimio dolore cruciatuū cōfeſſū fuiſſe: & tertio tortus cōfeſſus ſit, & adhuc in ratificatione neget, non eſſe vltorius torquendum: quia in prioribus torturis indicium illud cōfeſſionis ſatis purgaſſe videatur, Marſil. in d. l. *repeti ſub numero 14.* Et in S. *quoniam, ſub numero 5.* Et poſt plures ab eo relatos ſequitur Farinac. n. 96. Laderch. de Imol. conſil. 184. n. 4.

138

Sic etiam in teſte; qui † in duobus examinibus tortus fuit varius,

& ſibi contrarius, vt tertio tantum torqueatur: & ſtandum ſit dicto eius in 3. tortura: nec vltorius ſit torqueendus, idem Marſil. loco præall. poſt Angel. in l. *ſin. col. 1. C. de qu. & Parid. de Puteo ab eo relatos.*

Conſuetudines curiarum in modo torquendi ſequendæ ſunt.

Curiarum ſtylus in ordinibus indiciorum ſeruandus eſt.

ſtylus fori quo ad torturam & alia ſeruandus eſt.

Ad XXVIII. An conſuetudines locorum quoad modum torquendi ſimpliciter ſequendæ ſint, cum magna ſit differentia perſonarum, indiciorum, criminum, ita vt non ſemper vno & eodem modo poſſit procedi, & caſus, cauſæ, & genera tormentorum, ſine lege, ſine conſuetudine determinari nequeant.

Reſpond. conſuetudines, † vſus, & ſtylus curiarum ſequendos eſſe: nam ſic iura conſtituunt, & clamant ac conſulunt auctores: *l. 3. §. ſin. ff. de reſcrib.* Et inde notarunt Bar. & poſteriores: *l. ſin. C. de iniur. c. quam graui. de crimi. ſal. idem Bar. in l. Iuriſperitos ff. de excuſat. tut.* nimirum quia fori conſuetudo vim legis obtinet: Cin. & Bal. in l. *1. ad finem. C. qua ſit long. conſ. Afflicti pulchrè Decij. 135. n. 3. & 233. n. 5. Fel. in cap. 2. de reſcriptis: vbi latè ſcribit Hypol. Marſil. ſing. 118. ſtylus Curie.*

Et aded potens eſt ſtylus Curie † vt in quibusdam derogare poſſit ſolennitati citationis. Bald. in *Auth. ſi quis in aliquo: ſub numero 14. & poſt eum Sal.*

140

Sal. C. de eden. Alex. conf. 65. nu. 12. libr. 1. ubi propterea infert, quod de stylo fori Iudex receptis testibus informatius potest Reo non citato procedere ad illius torturam, sequitur Afflict Decis 391. n. 5.

141 Et in proposito in his grauioribus & atrocioribus ¶ seruandum esse styllum & loci consuetudinem multoties dixere scriptores, Clar §. 1. n. 6. Innoc. casu 474. n. 62. Mascard. concl. 137. nu. 47. Farinac. q. 43. nu. 144. Ac idem consuetudinem loci de interrogandis Reis de socijs criminum valere professus fuit Farin. d. q. num. 124. & in specie statuti Mantuani sic disponentis, Menoch. d. casu 474. num. 68. Burs. conf. 20. n. 67. & consil. 69. n. 25.

Ad XXIX. An etiam Iudicibus inferioribus à superiore modus prescribi torturæ possit.

142 Respond. si quæstio sit, an Princeps superior ¶ committere possit, vt Iudices torqueant certa specie tormenti, & videtur concedendum, id esse in potestate Principis, Bald. conf. 427. n. 9. lib. 5. repetito apud Roman. conf. 451.

143 Si autem quærat, an Princeps ¶ committere possit, vt non torqueatur, vel quia indicia sint leuia, vel quia adhuc non fuerint recepta: & hoc casu Princeps non potest sic committere: nam tortura est maximus cruciatus, vt æquiparetur morti Bald. in leg. 1. col. pen. C. vnde vi. & grauior est tortura, & eius pœna, quam vtriusque manus

abscisio. §. fin. in auth. vt nulli Iud. Mar. fil. in l. diuus col. 1. ff. de quest. Farina. q. 42. n. 14. Iuris autem naturalis, diuini, & positui præcipit auctoritas, ne quis indebitè lædatur, & Principibus commissum est, vt pascant subditos, non deuorent: & dicuntur Reges à regendo secundum iustitiam: l. Regum, 23. quest. 5. Quocirca malefaciunt Reges, qui talia committunt, & inferiores Iudices iustè recusant obedire, vt in specie inquit Andre. Iser. in cap. 1. de pac. tenen. cuius auctoritate sic respondit Afflict Serenif. Regi Friderico, ubi retulit Grammat. conf. 45. nu. 35. & voto 32. nu. 8. ubi refert sic respondisse Cardin. Columnio locum tenē. Regio. subsequitur Clar. in §. fin. q. 64. nu. 13. Roland. conf. 12. n. 47. lib. 3. latissime Farinac. q. 37. nu. 74. & infra & ibi plene examinat, an Iudex exequens huiusmodi principis iniustum mandatum teneatur in sindicatu: & his accedit, quod nouissimè respondit Laderc. de Imol. d. conf. 184. non valuisse mandatum Seren. Ducis Mantuæ. quod bis Æneas Pasterla de fratricidio inquisitus torqueretur, donec crimen fateretur. Vnde consentiunt scriptores, confessionem factā à tam iniuriôsè torto, vt vi tormentorum iniustè illatorum extortam, non nocere Reo confessio: Gigas de erimi. l. f. Mai. in tit. quomo. & per quos. q. 1. n. 32. Gomet. variar. resol. Tom. 3. in Rubr. de tortur. reor. n. 25. Carer. in 2. par. in §. circa sextum n. 5. Burs. conf. 201. sub n. 87. Farin. d. q. 38. n. 78.

x

Ad

utauerunt vsum naturalem in

cidus Deripatorum. f. a. philosopho

Ad XXX. An sit danda copia in-
diciorum & processus informatiui
in criminibus atrocioribus exceptis:
vel an sufficiat indicia à Iudice Reo
proponi, eumque incontinenti
cum suis defensionibus audire, cum
isto modo melius veritas haberi
possit.

144 Respond. iure scripto decisum
esse, Reis † vt detur indiciorum co-
pia, ne opprimantur, neue defen-
sionis facultas tollatur, sic enim e-
uincitur ex *tex. in l. vnius §. cogniturum*
ff. de questio. ibi. quamuis defensionē
quocunque tempore, Reo postulā-
te, negari non oportet. & in *l. de ferro-*
rem §. si ad diem ff. de re mil. ibid. facta
prius docendi copia, & *l. defensionis*
facultas: C. de iur. fis. lib. 10. ibi. defensi-
oni facultas danda est ijs, quibus Fil-
cus aliquam inquietudinem infert:
& de Iure canonico sunt *tex. a-*
perti in. c. qualiter & quando, de accusat.
ibi. & exponenda sunt ei illa capitu-
la, de quibus fuerit inquirendum,
vt facultatem habeat defendendi
seipsum, & in *clē. pastoralis. de re iudic.*
ibi. per qua de crimine praesertim sic graui
delato, defensionis, qua à Iure prouenit na-
turali, facultas adimi valuisset: ad hoc
sunt infinitae propemodum aucto-
rum decis. Bar. in *l. fin. n. 8. ff. de questio.*
Angel. de malef. in verbo quod fama
publica. n. 37. & August. ad eum. Alex.
cons. 65. n. 2. lib. 1. And. Sic. con. 47. n. 8.
& 9. lib. 1. Mars in *l. in pr. n. 12. ff. de qq. &*
cons. 8. n. 23. Blanc. de ind. n. 24. 29. & 31.
Boss. de ind. n. 27. Clar. q. 49. Rolā. cōf. 12.
n. 42. l. 3. *Rimin. in. cons. 88. nu. 59.*

lib. 1. Farin. qui ceteros retulit. q.
39. n. 1.

Et conclusio haec ampliatur eti-
am in atrocissimis: vt in his † de-
tur Reo copia indiciorum, ante-
quam torqueatur cum termino
competente ad faciendum suas de-
fensiones, & purgandū indicia, sic
in crimine hæresis, quod atrocissi-
mum est. Bal. cōf. 95. vol. 1. secuti sunt
Boss. in *tit. de indic. ante nu. 78. & in tit.*
de heretic. n. 9. Paris. cons. 2. n. 155. lib. 4.
Rolan. *cons. 12. n. 61. lib. 3. Franc. Personal.*
de indic. n. 22. Vulpell. cons. 21. n. 3.

Et in crimine lætæ Ma. quod si-
militer atrocissimum est, *tex. in d. cle-*
ment. pastoralis. Bar. in extrauag. ad reprim-
endum, in verbo & figura, n. 15. Afflic. in
tit. Qua sunt Regal. in verbo & bona com-
mittentium nu. 7. Gigas de crim. laf. Mat.
in tit. Qual. in crim. proced. q. 19. n. 3. Boss.
de indic. n. 78. Rolan. d. cons. 12. n. 59. 60.
61. Vulpell. d. cons. 21. n. 3. Osasc. in Pede-
mont. decis. 79. n. 12. Franc. Personal. d. tra-
ctat. de indic. n. 22. Et in crimine assassi-
nij, Carer. loco infra allegando: & Hier.
Laurent. in *Auinionens. decis. 15.* & gene-
raliter in omnibus atrocioribus
& enormissimis: Marfil. in §.
Diligenter n. 157. & n. 175. Grammat.
voto 34. in fine. Carer. in *titu. de indic. &*
tortur. §. circa quintum n. 16. & in crimi-
re veneni, & parricidij, idem Gram.
voto 30 n. 2. & in crimine Sodomix
reiectis contra sentientibus. Idem
Farin. n. 111. & in aliis atrocissimis &
occultis, Frā. Personal. *de indic. n. 23.*
& nullibi in iure contrarium repe-
riri asseruit Ioan. Maria. Monti-
cell.

cell. Reg. crimin. 14. n. 3. & subsequitur Farin. d. q. 39. nu. 41. dicens: sic communiter teneri reiecta contraria opinione quorundam.

Et nobis quoque placet: quia iura supra relata absolutè loquuntur, & quia contrarium nullibi in iure reperitur, & clare fait de mente Bar. in extranagan qui sunt rebelles. vbi in eo atrocissimo crimine in pluribus locis faretur, Reo non esse denegandas defensiones: & quia denique est iuris naturalis, qua ratione improbavit Papa processum formatum ab Henrico Imperatore non decretis defensionibus Roberto regi Neapolitano: Nam etiam in ijs, in quibus licet iura transgredi ob criminis enormitatem, nõ tamè est sublata, Mantua, conf. 14. n. 89. l. 1. & hac ratione, quia defensio negari non potest, dicimus conclusionem procedere, quãuis Reus argueretur male opinionis & famæ, Ang. de malef. in verbo, quod fama publica, n. 38. Marfil. in l. 1. n. 48. ff. de quest. Blac. de indic. n. 28. & n. 46 Boff. eo tit. n. 75. cum alijs adductis à Farinac. n. 47.

147

Ac etiam quod proponeretur timor subornationis testium † ad defensionem, quia reus esset potens, vt plene discurret And. Sicul. d. conf. 47. sub n. 8. & 9. Boff. in tit. de indic. n. 75. Rolan. conf. 12. n. 38. lib. 3. Rimin. iun. 290. n. 19. & nunquam vidisse denegatam copiam indiciorum sub prætextu subornationis testium, asseruit Farinac. d. q. 39. n. 70 & sub n. 75. danda esse defensiones cum copia

indiciorum, quamuis Reus non asserat, quales defensiones facere velit, Post Boff. de indic. n. 80. Blanc. n. 26. & plures alios.

Et si Iudex processerit ad vltiora & ad torturam Rei † ante datam copiam indiciorum & decretas defensiones, processus omnis est ipso iure nullus, ac etiam confessio facta à Reo in tormentis illegitime datis, vti legitur in d. clem. pastoralis. Angel. in verbo: quod fama publica. num. 37. cum pluribus alijs adductis à Farin. num. 84.

148

Poterit tamen Iudex, † si sibi videbitur, restringere defensiones in quibusdam: veluti ne possit colloqui nisi cum suis aduocatis & procuratoribus, vel etiam eum præsentia alicuius ministri publici: Ioseph. Ludov. in suis commun. opinion. conclus. 38. poterit etiam constringere tempus ad faciendas defensiones, ac etiam decernere, quod loco copiarum exhibeantur Aduocatis originalia indicia per eos videnda. Idem. Farinac. nu. 112, 113. & infra.

149

Illa autè forma proposita in questione, an satis sit, qd iudex proponat reo indicia, eumque in continenti cum suis defensionibus audire: non placet nobis, vt Iudici inferiori sic liceat, quia non est ex præscripto iuris ordine, & nimium læditur Rei defensio, quandoquidem habita copia indiciorum, vel lectis, & bene intellectis indicijs commodius, & vtilius formare potest suas defensiones.

150.

Princeps tamen, & qui statuen-
di haberet arbitrium, sic ordinare
posset, quia non est omnino tolle-
re defensionem, sed immutare ordi-
nem iuris positivi, quod quidem
ius in manu principis est, l. princeps.
ff. de legib. & in terminis tradidit Af-
flic. decis. 391. n. 4. ex notatis ab Alexand.
& las. in l. 9. §. si is pro quo ff. quod quis
iur. & post plures Farin. d. quest. 39. num.
23. vbi quod licet defensio, quia iu-
ris naturalis, non possit per Princi-
pem tolli, bene tamen potest tolli
quoad sui formam, & quoad iuris
positivi solennitatem, Felin. in c. di-
lecti, n. 7. ex. de except. Ioan. Bapt. Asin. in
pract. indic. §. 31 c. 34. n. 5. & repetit Farin.
ipse n. 26 & apud seren. nostrum Prin-
cipem Venerum in atrocibus, quæ
assumuntur per excelsum Decem-
virorum consilium, sic servatur, vti
etiam testati sunt Gigas in tit. quomo.
& qualit. q. 19. Decian. in criminal. libr. 7.
cap. 42.

Ad XXXI. An sint concedendi
Advocati in atrocioribus, cum sole-
ant ex hoc Reimagis indurari, & in-
stigari ad negandum.

151.

Respond. in aliquibus crimini-
bus, & iura scripta Reis Advocato-
rum patrociniū negasse, veluti
in crimine læs. Ma. l. qui quis §. deniq.
C. ad leg. Iul. Ma. Bar. in extrauag.
ad reprimendum: in gloss. sine strepitu.
Gigas, in tit. qualit. in crim. las. Ma. pro-
ced. q. 4. & in crimine Hæresis, c.
fin. de Hæretic. in 6. & pro latronibus,
grassatoribus, & furibus insignibus,
ne Aduocati intercedât, prohibet,

tex. in l. per omnes C. de defensor. ciuit. An-
gel. Aret. in verbo: & vestem cælestē, n. 12.
Marfil in §. diligenter. num. 164. & in lib.
1. num. 20. ff. de question. Roland. consil. 12.
num. 62 lib. 3.

Sed tamen iura hæc commode
accipi possunt: vbi constat Reum
esse rebellem, conspiratorem in
principem, hæreticum, aut insignem
latronem, assassinum, & huiusmodi:
sed antequam constet eum talem
esse, Aduocatum intercedere posse
ad illum tuendum, & allegandum
circa indicia obiecta, concedunt
Auctores Marcus, Mantua Parauir-
reus celeberrimus Iuriconsultus,
primus in hoc omnium, in sing. XV.
sequitur Roland. d. consil. 12. sub numero
79. lib. 3. & in crimine hæresis, sic
quotidie praticari scimus & in spe-
cie tradidit Iul. Clar. in §. hæresis, num.
17. & his non relatis. Sic etiam decla-
rauit Farin. q. 39. nu. 109. vbi intelligit
text. in d. l. per omnes. in ijs, quos per
viam notorij constat esse insignes
latrones, & facinorosos homines: vt
etiam his denegentur defensiones,
ne dum patrociniū Aduocatorum
vti ex multorum auctoritatibus de-
ducit sub nu. 167.

Quare conclusio sit: quod nec
grauitas delicti, nec mala fama in-
quisiti sufficit, vt Reo denegentur
defensiones & patrociniā Aduoca-
torum: nisi ista mala hominis quali-
tas transferat in notorium, aut de-
prehensus sit in flagranti.

Non tamē interesse debet Aduo-
catus in actu examinis & torturæ.

Ang.

152

Ang. & Imol. in l. custodias ff. de publ. iud. Franc. Marc. Decis. 108. Iul. Clar. q. 64. num. 34.

153 Illa autem consideratio, ne Reip[ro]p[ri]e & consilio aduocatorum instruuntur ad negandum, non mouet: nam praesupponitur aduocatum non debere delinquere in officio suo. ad l. 1. C. de off. ciuil. iud. Aduocatus autem ex officio suo non potest, nec debet instruere Reum ad tacendum veritatem, aliter peccat: Abb. & Canon in c. 1. de testib. cogend. & definiuit S. Thom. in 2. 2. q. 69. art. 1. & in art. 2. & probatur ex Bar. in l. Relegati ff. de poenis: vbi quod damnatus ad mortem: fugiens, peccat, secundum Theologos: Ad haec optima glos. in c. 1. de conf. ff. in 6. vbi nisi Aduocatus consulat clientem restituere, quod indebitum tenet, tenetur ipse in foro conscientiae: sequitur Aegid. Boss. in Titul. de responsa Reo facien. num. 18. vbi praeterea subdit, quod licet Aduocatus non iustam fouer causam, iure possit per subterfugia aut aliter deludere aduersarium & aduocatum partis diuersae. ad gloss. 23. quest. 3. cap. Dominus noster. non tamen iure possit instruere principalem, ad falsas probationes, aut ad iuramentum falsum: lat. in l. cum proponas la. 2. C. de pact. Cano in d. c. 1. de testib. cogend.

155 Sane expeditum est, vbi post mortem res agitur in criminibus exceptis de damnanda memoria defuncti, aduocatum intercedere posse: Gigas in titul. quomod. & qualiter. quest. 28. nu. 2. post Praepos. in c. quando coll.

3. 2. quest. 6. Decian. in criminal. lib. 7. cap. 40. num. 10.

Ad XXXII. & vltimum quaesitum. An confrontatio sagarum, quae vt plurimum solent esse pronae ad reuocandum, sit consulta.

156 Respond. Auctores in Iurisprudentia docuisse, quod reus de se confessus, debet in praesentia nominari, cum iuramento, asserere sic esse: alias nominatio non operatur. Boer. decis. 319. num. 4. Sequitur Clar. quest. 2. sub num. 12. vers. Quaeo numquid. Vulpel. conf. 30 num. 7. & conf. 83. numero octauo.

157 Sed quod de iuramento isti dicere, non ab omnibus recipitur: quare Menoch. casu 474. n. 62. & infra, dixit, stylam fori seruandum esse, & subsecuti sunt Mascard. conclus. 1317. numero 47. Farinac. questio. 43. numero 144.

Hic tamen sub numero 140. & infra, admittit, vt reus de se confessus, qui quidem tortus alios nominauit, in ratificatione de se & alijs debeat iterum, leniter tamen torqueri, & in praesentia nominatorum confirmare nominationem: quod & nobis placet, ne alias erronea nominatio grauis sit innoxio nominato, magis enim expedit quandoque nocentem liberare a poena humana, expectaturum diuinam ultionem: quam innocentem diris cruciatibus affligere: ad l. absentem ff. de poenis. Nec quod sagae soleant esse pronae ad reuocandum nos mouet, quia de occultis non est nostrum iudicium, c.

x 3 sicut

sicut ex. de Simon. & 32. question. 5. c. erubescant. cætera alia plura de confrontatione testium habentur apud Vincent. Onded. conf. 101. lib. 1.

Et ita dicimus & de iure respondemus super præmissis quæsitis nos Prior & doctores vtriusque iuris sac. collegii Patavini ad laudem & gloriam Dei omnipotentis, Trini & Vnius, ac gloriosissimæ semper virginis Mariæ Diuorumque Prosdocimi, Antonii confessoris, Danielis ac Iustinæ protectorum nostrorum.

Priore

Antonio Francisco Zanotto Iurisconsulto.

Relatoribus.

Ottonello Discaleio Iurisconsulto & equite.

Marco Antonio Peregrino Iurisconsulto & equite:

Marco Antonio Ottelio Iurisconsulto.

Ioachimo Scaino Iurisconsulto.

Scilicet Joesu Paderb.

F I N I S.

